

Kirkeomgivelser

Vejledning og beskrivelse af udvalgte nordjyske kirker og deres omgivelser

Ulstrup

Klim Valgmenighed

Kvissel

Serritslev

Gåser

Øster Hassing

Aarestrup

Skarp Salling

Vester Hornum

Titel

Kirkeomgivelser
Vejledning og beskrivelse af udvalgte
nordjyske kirker og deres omgivelser

Udgivet af

Nordjyllands Amt
Plankontoret
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst

Udgivelsesdato

november 2006

Tekst, layout og redaktion

Mette G. Bahrenscheer og
Hanne Brendstrup fra NIRAS
samt medarbejdere ved Nordjyllands Amt

Kort

Kortene er gengivet med tilladelse fra
Kort- og Matrikelstyrelsen

Foto

NIRAS

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Indledning	6
Kirkebeskrivelser	9
Als Kirke	11
Biersted Kirke	14
Bislev Kirke	17
Dall Kirke	20
Gåser Kirke	23
Hals Kirke	26
Jetsmark Kirke	29
Klim Valgmenighed	32
Kvissel Kirke	35
Mou Kirke	38
Nørre Tranders Kirke	41
Serritslev Kirke	44
Sindal Gamle Kirke	47
Skarp Salling Kirke	50
Storvorde Kirke	53
Sæby Kirke	56
Ulstrup Kirke	59
Vedsted Kirke	62
Vester Hornum Kirke	65
Øster Hassing Kirke	68
Aaby Kirke	71
Aarestrup Kirke	74
Vejledning	77
Intro	79
Visuelle forhold	79
Retningslinier	82
Lovgrundlag	84

Forord

Landsby- og landkirkerne er blandt de mest betydningsfulde landskabelige og kulturhistoriske elementer, vi har i Danmark. Samspillet mellem kirke og landskab udgør i hvert enkelt tilfælde en karakteristisk helhed med stor kulturhistorisk fortælle værdi. Kirkernes ofte markante placering og synlighed i landskabet har afgørende betydning for deres monumentale virkning og deres landskabsarkitektoniske værdi for det omgivende landskab. Mange kirker har yderligere funktion som orienteringspunkter og kendemærker, når man færdes i landskabet, og kan derved virke identitetsgivende for den pågældende egn. Desværre forringes kirkernes synlighed i stigende grad i landskabet af beplantning, tilgroning, nye store anlæg som f.eks. siloer, vindmøller eller andet dominerende byggeri. Skiltning og vejbelysning har ligeledes i flere tilfælde en negativ visuel indvirkning navnlig på kirkernes nære omgivelser. Det er derfor en udfordring og en nødvendig opgave at sikre de kirkenære omgivelser og visuelle indblik til kirkerne fra nær og fjern, kirkerne forbliver markante bygninger i landskabet, der fortæller vores fælles historie.

Indledning

Formål

I det følgende materiale beskrives udvalgte nordjyske kirker og deres omgivelser. Kirkerne repræsenterer et bredt udsnit i forhold til arkitektonisk stilart, størrelse, beliggenhed i forhold til landsbyer og landskab mv. Yderligere indeholder materialet en generel vejledning til brug ved administration, pleje og sikring af kirkerne og deres omgivelser.

Formålet med nærværende registrering og vurdering af udvalgte nordjyske kirker og kirkeomgivelser er at identificere de visuelle værdier og særlige problemstillinger, der knytter sig til oplevelsen af den enkelte kirke og kirkegårdsanlæg i samspil med de nære omgivelser og det omgivende landskab.

Det er et mål, at kirkebeskrivelserne sammen med vejledningen skal medvirke til at sikre kirkerne som kulturhistoriske monumenter og særlige elementer i landskabet. Det skal bl.a. ske:

- Som input til konkret sagsbehandling (f.eks. af zonesager),
- Som input ved udarbejdelse af kommune- og lokalplaner, hvori særlige hensyn til kirkernes bevaring som monumenter i landskabet skal indgå,
- Som redskab for de kirkelige myndigheder
- Ved at udbrede en almen interesse for sikring af kirkernes omgivelser.

Sikring og beskyttelse af kirkeomgivelser blev fremsat som et krav i den statslige udmelding til amterne vedr. regionplanrevision i 2001. Ønsket om at sikre og bevare de kirkenære omgivelser er dog ikke et nyt fænomen set med nordjyske øjne. Allerede i forbindelsen med fredningsplanlægningen i Nordjyllands Amt i 1981 blev der iværksat en planlægning af kirkeomgivelser. Denne planlægning havde til formål at sikre og pleje de kirkenære omgivelser samt at sikre kirkernes betydning som markante elementer i landskabet og blev samlet i 49 kirkeaftaleplaner.

Indhold og metode

I Nordjyllands Amt findes ca. 280 kirker beliggende i det åbne land. Heraf er 70 kirker optaget i regionplanen. De 49 gamle aftalekirkers fjernbeskyttelseszone blev i 2001 optaget og sikret i regionplanen. De gamle aftaler er dog stadig gældende i deres oprindelige form også. I Regionplan 2001 blev også 6 kirker, hvortil der fandtes et eksisterende registreringsmateriale optaget og der blev udpeget en fjernbeskyttelseszone for disse kirker. 2005 blev yderligere 15 kirker optaget og fik udpeget en fjernbeskyttelseszone.

I dette materiale findes nye kirkebeskrivelser for 22 kirker (de 15 kirker optaget i Regionplan 2005, de 6 kirker optaget i Regionplan 2001 samt for Kvissel Kirke, hvortil der også foreligger en gammel aftaleplan). Herudover findes links til de 49 gamle kirkeaftaleplaner fra

Romansk 1050 - 1250	Gotik 1250-1550	Renæssance 1550-1630
Sen-romansk 1150-1250	Ung-gotik 1250-1300	Ung-renæssance 1550-1590
	Høj-gotik 1300-1400	Høj-renæssance 1590-1620
	Sen-gotik 1400-1550	Sen-renæssance 1620-1630

1980'erne samt til det øvrige eksisterende registreringsmateriale fra henholdsvis 1976 og 1980. Link:

Kirkebeskrivelser

I tekst, billeder og kort beskrives 22 kirker og deres omgivelser. Der er foretaget besigtigelse og registrering af hver enkelt kirke og dens nære og fjerne omgivelser. Forud for besigtigelsen er særlige landskabelige træk, bymæssige karakteristika, bindinger samt faktuelle oplysninger om kirkens alder, bygningsstil og særlige kendetegn klarlagt via topografiske kort og litteratur. Kirkerne er efterfølgende beskrevet og har fået udpeget en nærbeskyttelseszone af stor betydning for sikring af kirkernes visuelle betydning i landskabet.

For alle kirker indeholder kirkeregistreringerne en beskrivelse af de mest karakteristiske landskabelige træk for området omkring kirken og en beskrivelse af kirkens placering i og samspil med det omgivende landskab. Desuden beskrives kirken og kirkeanlæggets opbygning og karakter samt kirkens samspil med de nære omgivelser. Både i forhold til de nære og fjerne omgivelser beskrives visuelle indtryk og oplevelsen af særlige udsigter fra og indblik til kirken. Endelig vurderes kirkens sårbarhed over for forandringer i omgivelserne, særlige interesser i kirkernes omgivelser angives, og en beskyttet nærzone anbefales. Flere steder beskrives mulige tiltag i omgivelserne, der vil kunne styrke oplevelsen af kirkens arkitektoniske eller kulturmiljømæssige værdier.

Kortmaterialet for hver kirke viser kirkeanlæggets afgrænsning, eventuel Provst Exner-fredning eller anden fredning, fjernbeskyttelseszone jf. Regionplan 2005, kort 4, 300 m zone (byggelinie) jf. naturbeskyttelsesloven § 19, nærzone (særligt prioriteringsområde inden for fjernbeskyttelseszonen) jf. kirkeregistreringen samt fotovinkler for billeder.

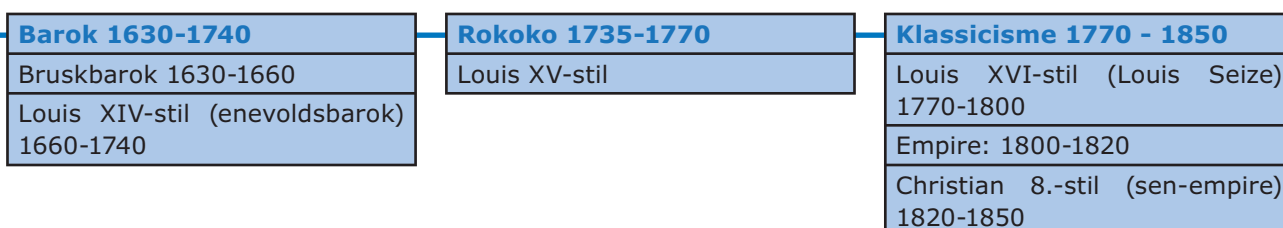
Billedmaterialet til de 22 kirkebeskrivelser består af digitale farvebilleder, som er taget fra karakteristiske vinkler, hvor kirken spiller en vigtig rolle i det omgivende landskab eller bymiljø. Fotostandpunkterne er indtegnet på kortmaterialet.

Vejledning

I vejledningen beskrives i afsnittene: Visuelle forhold, retningslinier og lovgivning relevante aspekter i forhold til sikring af kirkernes nære og fjerne omgivelser og kirkernes betydning som markante elementer i det nordjyske landskab. Ligeledes beskrives de gamle kirkeaftaleplaner og deres hidtidige virkning. Vejledningen henvender sig til de relevante myndigheder og andre med interesse for sikring af kirkernes omgivelser og kirkernes visuelle værdi i landskabet.

Tidsperioder for kirkernes arkitektoniske stilarter

I kirkebeskrivelserne henvises til en række arkitektoniske stilarter for kirkebygninger. Stilarterne er knyttet til bestemte tidsperioder, hvilket fremgår af nedenstående tidslinie.

Kirkebeskrivelser

Als Kirke

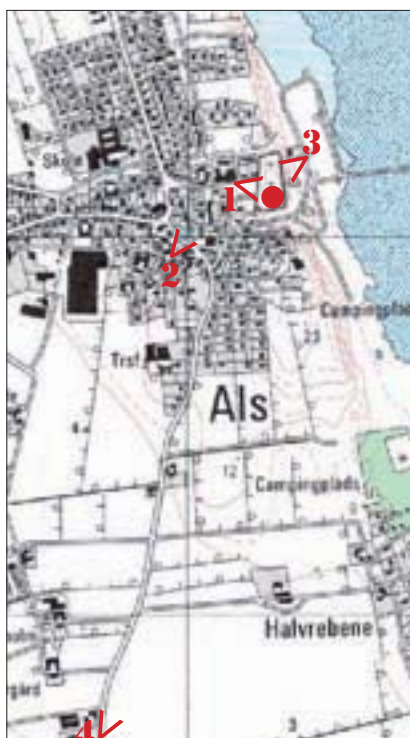
Mariagerfjord Kommune, Aalborg Stift, Hadsund Provsti, Als Sogn

Beliggenhed

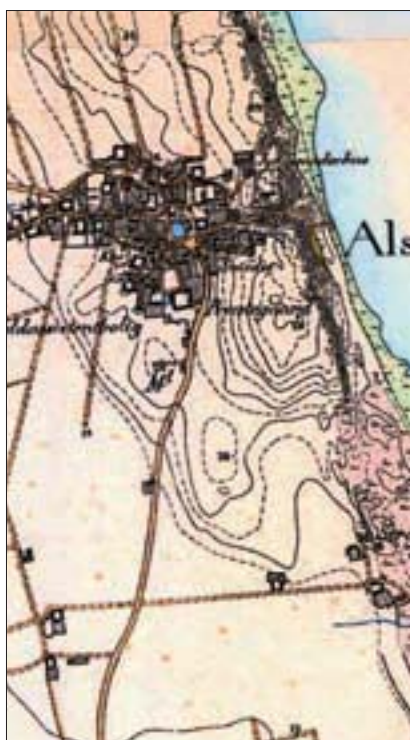
Als Kirke ligger i byen Als i det sydøstlige Himmerland. Kirken har en høj og storslået placering ud til kysten på en langstrakt moræneø omgivet af marint forland. Det omgivende landskab er mod nord og syd præget af bløde bakker, mens landskabet mod vest er fladt. Der er i området varieret beplantning, der især mod nord og syd udgøres af læhegn.

Kirke og anlæg

Als Kirke er en flot hvidkalket kirke med rødt tegltag, der består af senromansk apsis, kor og skib, hvortil der er føjet et sengotisk tårn med blytag og et våbenhus. Kirken ligger i et kirkegårdsanlæg omgivet af en hvidkalket mur uden supplerende beplantning. Kirkegårds miljøet er åbent og med en god kontakt til Kattegat mod øst og byen mod vest. I kirkegårdens nordlige ende er der en lille mindelund.

Kortet viser Als Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Foto 1

Als Kirke: Als Kirke er en flot hvidkalket kirke, der ligger i et velafgrænset men åbent kirkegårdsmiljø.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Als Kirke har en knejsende placering på en høj morænebakke umiddelbart ved den gamle kystskrænt ud mod Aalborg Bugt og hævet over byen. Kirken er godt integreret i den centrale del af byen, hvor den flere steder ses tydeligt over bebyggelsen. Foran kirken er der mod vest et grønt areal, der bl.a. anvendes som parkeringsareal, og som understreger kirkens markering i de nære omgivelser.

Foto 2

Als Kirke – nærområde I: Als Kirke opleves fra den centrale del af byen som et markant og velintegreret element.

Umiddelbart øst for kirken er der neden for den gamle kystskrænt et grønt rekreativt område mellem skrænten og havet, hvorfra kirken ligeledes virker som et markant element – et sømærke, der opleves fra havet.

Foto 3

Als Kirke – nærområde II: Als Kirke har stor visuel betydning fra kystsiden, hvor kirken ses helt uforstyrret af byen og med en høj og knejsende beliggenhed oven for strandengen og den gamle kystskrænt.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser ses kirketårnet af Als Kirke især fra syd og vest over trætoppene i byen. Fra nord er kirken skjult af byens boligmasse og bevoksning. Fra søsiden opleves kirken som et højt placeret og knejsende sømærke.

Foto 4

Als Kirke - fjernområde: Tårnet af Als Kirke ses flere steder fra de fjerne omgivelser over byens trætoppe, men det er ikke markant. Her ses kirketårnet fra syd.

Eksisterende beskyttelse

De særlige interesseområder omkring Als Kirke er omfattet af forskellige beskyttelsesbestemmelser: Kirkegården, det åbne areal vest for kirken og den omgivende by er omfattet af en landskabsfredning. Mod øst er arealerne mellem den gamle kystskrænt og havet beskyttede naturtyper, overdrev og strandeng, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens beskyttelsesbestemmelser. Kystområdet er en del af et Natura 2000-område og er samtidig udpeget som økologisk korridor. Endelig er kystområdet omfattet af en strandbeskyttelseslinie.

- Provst Exner
- Fjernzone udpeget i regionplanen (se vejledning)
- 300 m beskyttelseszone

Særlige interesseområder

Als kirke har stor visuel betydning for de nære omgivelser. Fra den centrale del af byen ses kirken som et tydeligt og velintegreret element af byen. Det er vigtigt, at den åbne plads vest for kirken i fremtiden holdes i sin åbne, græsklædte karakter, da den har betydning for kirkens visuelle markering i den omgivende by. Fra øst har kirken stor visuel betydning fra strandengen neden for kystskrænten og fra havet. Derfor bør dette areal bevares i sin nuværende karakter, der giver kirken et meget oprindeligt udtryk. Fra de fjerne omgivelser er kirketårnet flere steder synligt, og kirken opleves som et markant element navnlig fra vest. Særligt vigtige områder i kirkens nærhed og indsigtskiler er vist med en nærzone.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Biersted Kirke

Jammerbugt Kommune, Aalborg Stift, Aalborg Nordre Provsti, Biersted Sogn

Beliggenhed

Biersted Kirke ligger ca. 1 km øst for Biersted by, en vejklunge by i Vendsyssels sydvestlige del. Kirken ligger på en morænebakke, der hæver sig op til 35 meter over det markant flade landskab af marint forland (litorinaflade). Den oprindelige del af den gamle landsby samt områdets landbrugsbebyggelse er placeret i overgangene i terrænet mellem bakkeland og lavland. Landskabet er kendetegnet ved vekselvirkningen mellem de flade åbne landbrugsprægede sletter og områder med bakkeformationer samt mange fortidsminder.

Kirke og anlæg

De ældste dele af Biersted Kirke er opført i granitkvadre i romansk stil. Kirken er senere udvidet med tårn i vest og våbenhus mod nord, der begge fremstår med hvidkalkede facader. Kirkegården er omgivet af et stendige, der mod vest er suppleret med en række træer. Mod nord er der i forlængelse af den gamle kirkegård etableret en ny kirkegård, der ligeledes er omgivet af et stendige suppleret med en træække. På den gamle kirkegård er der få store, gamle træer. I modsætning hertil har den nye kirkegård karakter af en lund med flere træer og buske. Lige uden for kirkemuren mod vest er der en beskyttet gravhøj.

Kortet viser Biersted Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Foto 1

Biersted Kirke I: Biersted Kirke er opført i granitkvadre og hvidkalkede mursten. Her ses kirken fra nord.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Biersted Kirkens placering væk fra Biersted by gør den til et markant fællespunkt for den spredte landbebyggelse. Kirken er omgivet af det åbne og svagt kuperede landbrugslandskab med læhegn, der understreger terrænets former. Fra vest og sydvest opleves Biersted Kirke markant i det kirkenære landskab på grund af den høje og frie placering. Disse arealer mellem Biersted by og kirken er landbrugsarealer anvendt til græsning med relativt lave læhegn. Fra denne side opleves kirken markant i landskabet. Fra de andre sider begrænses kirkens visuelle betydning af bebyggelse og beplantning.

Foto 2

Biersted Kirke II: Biersted Kirke set fra vejen umiddelbart syd for kirken. Kirkegården er afgrænset af et græsbevokset stendige.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Biersted Kirke ses tydeligt i store dele af det omgivende landskab på grund af den højtliggende placering og den ret isolerede beliggenhed i forhold til anden bebyggelse. Fra vest har kirken især stor visuel værdi fra vejen, hvor den har en markant placering i landskabet. Fra nord ses kirken flere steder fra stor afstand som et orienteringspunkt, men den visuelle betydning er begrænset af store træer og læhegn på arealerne umiddelbart omkring kirken. Fra syd og sydvest ses toppen af kirketårnet over trætoppene, men det er ikke markant. Fra øst opleves kirketårnet mere tydeligt som et orienteringspunkt, da der flere steder er et mere åbent indblik til kirken.

Foto 3

Biersted Kirke - nærområde: Biersted Kirke er et væsentligt element i landskabet set fra vest, hvor kirken især opleves fra vejen.

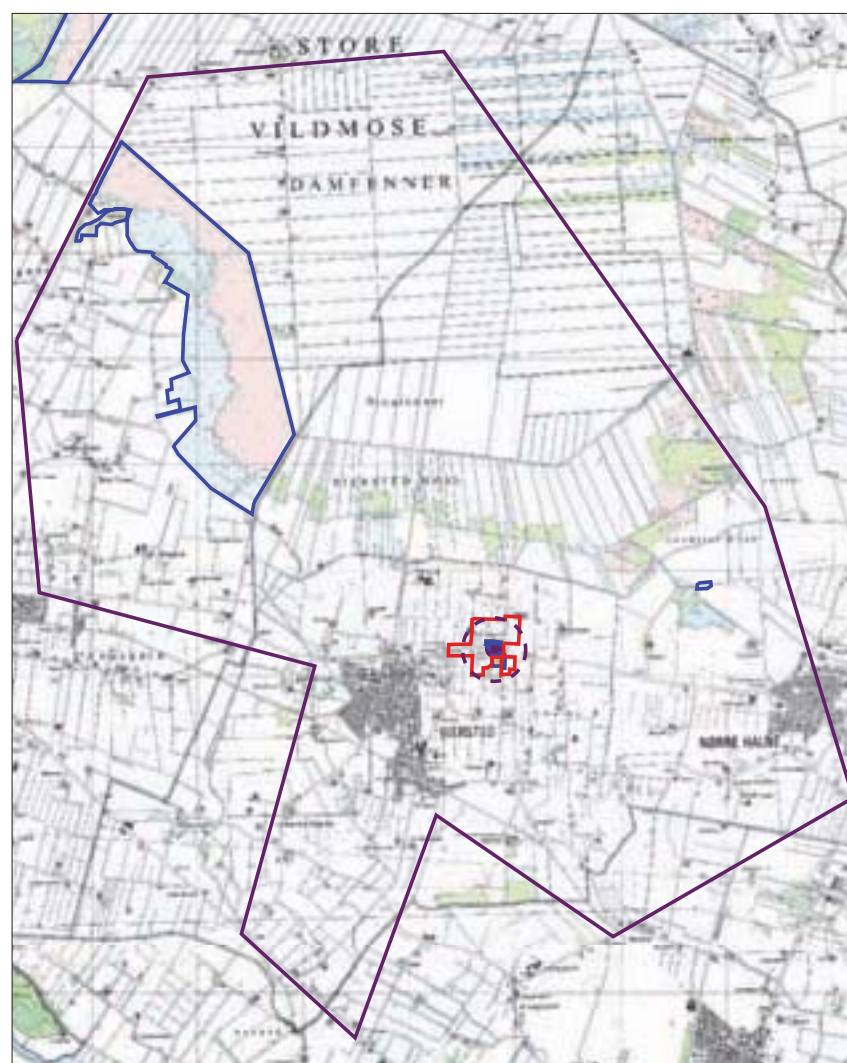
Eksisterende beskyttelse

Den væsentligste eksisterende beskyttelse af omgivelserne til Biersted Kirke er en Provst Exner-fredning af de helt kirkenære arealer. Denne fredning omfatter arealerne nord (dele af den nye kirkegård) og nordvest for kirken samt arealerne omkring den tidligere præstebolig sydøst for kirken. På de omfattede arealer må der ikke etableres uhensigtsmæssig bebyggelse og beplantning. Desuden ligger kirken

i beskyttelseszonen for den gravhøj, der ligger umiddelbart vest for kirken. Andre arealer omkring kirken af særlig interesse for sikring af kirkens visuelle effekt er ikke omfattet af relevante beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger.

Særlige interesseområder

Biersted Kirke har stor visuel betydning fra vest, hvorfra kirken set fra vejen markerer sig flot sammen med de åbne arealer. Det anbefales derfor, at arealerne vest for kirken i en kile langs med vejen friholdes for bebyggelse, tekniske anlæg og uhensigtsmæssig beplantning for at bevare dette væsentlige udtryk. Kirkens værdi som orienteringspunkt fra de fjerne omgivelser er mest udpræget fra nord. Det anbefales derfor, at der ikke placeres høje tekniske anlæg eller bygninger i kirkens nærhed, der forstyrrer denne funktion. Desuden anbefales det, at områderne nord for kirken holdes åbne, indblikket til kirken fra nord bevares. Kirken kan gøres mere markant i landskabet, ved at beplantningen på arealerne nord og nordøst for kirken gøres mindre dominerende. F.eks. kan den eksisterende beplantning reduceres i højden, eller den kan erstattes med arter af lavere karakter.

Bislev Kirke

Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Støvring Provsti, Bislev Sogn

Beliggenhed

Bislev Kirke ligger i landsbyen Bislev i Nordvesthimmerland tæt ved Halkær Bredning mod vest. Det omgivende landskab er gammelt kulturland, der kan karakteriseres som et åbent, landbrugspræget, storbakket morænelandskab præget af mange ådale, bl.a. Halkær Ådal. Bislev er en lang vejby, der krydser en ådal ved udspringet af Nørrevad Bæk. Kirken er højt placeret centralt i byen. Området rummer flere fortidsminder.

Kirke og anlæg

Bislev Kirke ligger hævet over landsbyen og fremstår som en ganske markant kirke med romansk kor og skib, men med gotisk tårn. De romanske bygninger er opført i granitkvadre, mens tårnet fremstår hvidkalket med røde tegl. Kirkegården er velafgrænset af stendige og lav mur og opleves åben. Mod nordvest er kirkegården afskærmet fra den bagvedliggende boligbebyggelse med en række høje træer. Mod sydøst er der fra kirkegården visuelt en åben forbindelse til det omgivende landskab.

Kortet viser Bislev Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Bislev Kirke: Bislev Kirke har en høj placering på kirkegården og i forhold til omgivelserne. Her ses kirken fra sydøst.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Bislev Kirke er et markant element i de kirkenære omgivelser. Umiddelbart syd for kirken er der et grønt område, der giver kirken plads til at markere sig flot. Kirken har ikke særlig visuel betydning for byområderne vest og sydøst for kirken, hvorfra kirken ikke er synlig eller kun punktvis synlig.

Foto 2

Bislev Kirke - nærområde: Bislev Kirke er et centralt element i det kirkenære byrum, hvor de åbne arealer gør kirken markant.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser opleves Bislev Kirke flere steder som et orienteringspunkt, men de mange læhegn i landskabet begrænser kirkens visuelle betydning fra landskabet. Mest tydelig er kirken fra syd og vest, hvorfra kirketårnet ses over trætoppene. Indblikket til kirken fra syd er dog væsentligt forringet af Bislev Mejeri, der virker dominerende.

Foto 3

Bislev Kirke - fjernområde: Tårnet af Bislev Kirke fungerer flere steder som et orienteringspunkt. Her ses det over trætoppene fra syd, men Bislev Mejeri dominerer indblikket til kirken.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne umiddelbart omkring Bislev Kirke er mod syd omfattet af en Provst Exner-fredning, der betyder, at der ikke må opføres uhensigtsmæssig bebyggelse eller beplantning på arealet. Øvrige særlige interesseområder omkring kirken er ikke omfattet af beskyttelse el-

ler udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle værdi i landskabet.

Særlige interesseområder

Bislev Kirke har stor visuel betydning i det kirkenære byrum. For at bevare denne markante placering anbefales det, at arealerne umiddelbart syd og nordøst for kirken fastholdes i sine nuværende åbne og græsklædte udtryk. Fra de fjerne omgivelser har kirken flere steder visuel betydning som orienteringspunkt. Det anbefales derfor, at der i nærheden af kirken ikke placeres høje bygninger, tekniske anlæg og lignende, der forringer denne funktion.

Dall Kirke

Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Aalborg Søndre Provsti, Dall Sogn

Beliggenhed

Dall Kirke ligger vestligt i den lille landsby Dall syd for Aalborg i det nordlige Himmerland. Landskabet omkring kirken er et varieret morænelandskab, der er præget af en ådal mod vest og bløde morænebakker mod øst. Landsbyen og kirken ligger i samme niveau på overgangen mellem morænelandskabet og ådalen. Kirkens nærområde er præget af tekniske anlæg, der foruden højspændingsledninger bl.a. omfatter motorvejen umiddelbart vest for landsbyen og kirken.

Kirke og anlæg

Dall Kirke er en beskedent lille landsbykirke, der består af et romansk kor og skib opført i granitkvadre og et sengotisk vesttårn, der fremstår hvidkalket. Kirken har gennemgået en gennemgribende restaurering i 1886, hvor den blev udvidet med et våbenhus. Kirken og kirkegårdsmiljøet er åbent uden ret mange høje træer.

Kortet viser Dall Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Dall Kirke: Dall Kirke er en beskedent kirke opført delvist i granitkvadre, der ligger i et åbent kirkegårdsmiljø. Her ses kirken fra nordøst.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Kirkegården er omgivet af et stendige, der afgrænser den gamle kirkegård. Mod øst er kirkegården udvidet med en nyere anlagt kirkegård. Mod vest er en gammel træække inden for kirkemuren suppleret, og der er mod nord plantet nye træer. Fra kirken opleves det omgivende landsbymiljø og udsigten over ådalen mod vest, dog afbrudt af motorvejen.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Dall Kirke er et integreret element i den centrale del af landsbymiljøet. Den åbne forplads, kirkegården og nabogården mod nord opført i kampesten danner et sammenhængende område. Ejendommen mod syd kan på grund af sin placering tæt på kirken og stilmæssige kontrast virke forstyrrende. Kirken ses tydeligt fra motorvejen vest for kirken, der på grund af støjniveauet virker forstyrrende på kirkeomgivelserne.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Dall Kirkes synlighed fra de fjerne omgivelser er på grund af landskabets karakter størst fra syd, vest og nordvest. Især fra nordvest er der visuel kontakt til kirken på lang afstand over den flade ådal, der anvendes som græsningsarealer. Fra øst ses kirken kun fra en bakketop uden for byen. Mest markant er kirken fra syd, hvor kirken opleves tydeligt fra alle dele af vejnettet (motorvejen og de små veje). Fra sydøst ses kirken tydeligt ned over de skrånende landsbrugsarealer, men den visuelle værdi forringes af mange højspændingsledninger. Der er i området en del tekniske anlæg, især højspændingsledninger, der virker forstyrrende på kirkens visuelle betydning i landskabet.

Foto 2

Dall Kirke - fjernområde: Dall Kirke ses på lang afstand fra sydøst, men kirkens visuelle værdi forringes af de mange højspændingsledninger i området.

Eksisterende beskyttelse

Ådalen vest for Dall er udpeget som økologisk forbindelse og rummer forskellige naturtyper, der er beskyttet af naturbeskyttelsesloven. Inden for kirkens særlige interesseområde kan disse beskyttede arealer medvirke til at sikre kirkens visuelle værdi fra ådalen fra sydvest og fra motorvejen fra nord. De øvrige arealer syd for kirken er ikke omfattet af beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle værdi.

Særlige interesseområder

Dall Kirke indgår i en sammenhæng med de nære omgivelser. Den visuelle værdi vil kunne forbedres af en beplantning langs med kirkegården mod syd, der begrænser nabobebyggelsens visuelle virkning på denne sammenhæng. Langs med kirkemuren mod vest er en række gamle træer suppleret med nye. Kirken har imidlertid stor visuel værdi fra motorvejen til denne side, og den nye beplantning bør derfor holdes i en beskeden højde, der sikrer indblikket til kirken. Motorvejen er et markant element i det kirkenære område. I fremtiden bør der ikke ske udvidelser af motorvejen i retning af kirken, ligesom der ved andre udvidelser af motorvejsnettet i kirkens nærområde bør forebygges en negativ visuel effekt på kirkens særlige interesseområder. Kirken har især stor visuel betydning fra syd, hvor den opleves fra store dele af vejnettet. Derfor anbefales det, at en kile langs med vejene friholdes for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning. For at højne kirkens visuelle værdi fra sydøst anbefales det, at der i fremtiden arbejdes på sanering af tekniske anlæg, især højspændingsledninger.

Gåser Kirke

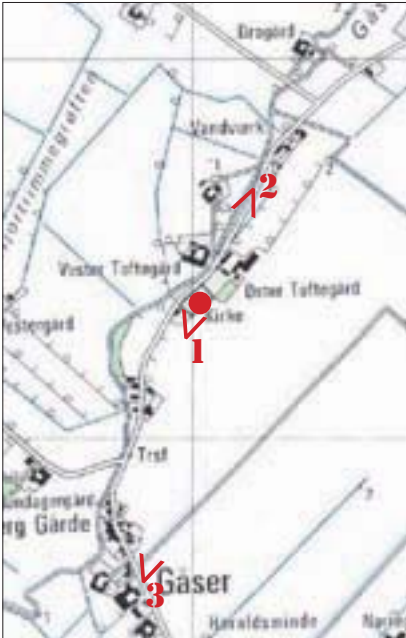
Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Søby Provsti, Gåser Kirkedistrikt

Beliggenhed

Gåser Kirke ligger i Sydøstvendssyssel tæt på Limfjorden. Kirken er placeret ca. 1 km nord for landsbyen Gåser og er omgivet af spredt bebyggelse. Landskabet omkring Gåser Kirke er marint forland (litorinaflade), der er et udpræget landbrugslandskab med lidt spredt bebyggelse og mange læhegn.

Kirke og anlæg

Gåser Kirke er en mindre kirke opført i 1903 (filialkirke) i røde mursten og med rødt tegltag. Kirken består af skib med et smallere kor og våbenhus i tårnrummet mod vest. På tårnet er der opsat et mindre kobberspir. Kirkegården er afgrænset af en kirkemur af røde mursten, der på indersiden er suppleret med træer og buske. Kirkegården er velafgrænset, åben og med en intim stemning. Parkeringspladsen, der ligger umiddelbart vest for kirken, er afgrænset af træer mod vest og er en integreret del af kirkemiljøet.

Kortet viser Gåser Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses området udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Gåser Kirke: Gåser Kirke er en flot kirke opført i røde mursten og med tegltag. På tårnet ses et lille kobberspir. Kirkegården og de omkringliggende arealer danner en sammenhæng, der knytter sig til kirken..

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Gåser Kirke ligger åbent i de kirkenære omgivelser. Mod øst er der åbne marker, hvorfra kirken tydeligt ses selv fra lang afstand. Umiddelbart omkring kirken mod nord og vest er der åbne arealer, der er afgrænset af forskellige bevoksninger. Det giver en intim stemning med kirken som centrum. Ved tilkørsel til kirken fra nord ses kirken tydeligt mellem træerne ved vejkanen, selv om den ikke skiller sig væsentligt ud fra den foranliggende bebyggelse.

Foto 2

Gåser Kirke - nærmiljø: Ved tilkørsel til Gåser Kirke fra nord er kirken synlig, dog som et mindre markant element, idet den ikke skiller sig væsentligt ud fra den foranliggende bebyggelse.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Gåser Kirke er relativt frit placeret i det flade landskab, men den har størst visuel værdi fra Gåser, hvorfra der som det eneste sted i fjernområdet er frit indblik til kirken over de åbne marker. Kirkens visuelle værdi fra de øvrige fjerne omgivelser er i vid udstrækning begrænset af områdets mange læhegn. Kirkespiret opleves dog flere steder som et orienteringspunkt, der rager op over den kirkenære beplantning og bebyggelse.

Foto 3

Gåser Kirke - fjernområde: Gåser er det eneste sted, hvorfra Gåser Kirke ses tydeligt fra de fjerne omgivelser. Her giver de åbne arealer frit indblik til kirken.

Eksisterende beskyttelse

De særlige interesseområder omkring Gåser Kirke er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle værdi i landskabsbilledet.

Særlige interesseområder

Gåser Kirke er helt central og markant i den sammenhæng, der præger de kirkenære omgivelser. Det er derfor vigtigt at bevare det inte-

grerede og intime udtryk. Fra sydøst ses hele kirken i en kile fra Gåser. Da det er det eneste sted, hvor kirken ses så tydeligt på lang afstand fra vejen, anbefales det, at denne kile fortsat friholdes for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning. Endelig anbefales det, at der i nærheden af kirken ikke placeres høje tekniske anlæg som f.eks. master, vindmøller, siloer og lignende, der kan fratage kirketårnets funktionen af orienteringspunkt fra det omgivende landskab.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Hals Kirke

Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Sæby Provsti, Hals Sogn

Beliggenhed

Hals Kirke er placeret i den nordlige ende af byen Hals, der ligger sydøst i Vendsyssel ved munden til Limfjorden. Landskabet omkring Hals er fladt, marint forland (litorinaflade), der uden for byen er præget af mange læhegn. Hals Kirke ligger i et meget centralt vejknudepunkt i Hals og er på alle sider omgivet af bymiljø.

Kirke og anlæg

Hals Kirke er en stor, markant kirke, der fremstår tydeligt med hvidkalkede facader og rødt tegltag. Den består af et langhus med kor og skib ud i et og et tårn mod vest. Senere er der lavet en stor tilbygning samt våbenhus på sydsiden. Den oprindelige del menes at være senromansk. Kirken er istandsat i 1920. Kirkegårdsanlægget er stort og åbent uden ret mange høje træer. Langs med bebyggelsen mod syd er der dog høje træer, der skærmer kirkegården lidt mere af. Kirkegården er afgrænset af et stendige med en jordvold på indersiden, der fra kirkegården opleves som en blød overgang til omgivelserne. Mod øst er kirkegården udvidet uden for kirkemuren. Denne del af kirkegården afgrænses af en hæk.

Kortet viser Hals Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Foto 1

Hals Kirke: Hals Kirke og den gamle kirkegård med allétræer langs med den gamle kirkesti.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Hals Kirke virker på grund af sin størrelse og åbne beliggenhed markant i det nære bymiljø. Kirken er placeret i byens primære vejknudepunkt, og kirketårnet ses fra indfaldsvejen fra vest flere steder tydeligt. I vejknudepunktet er desuden placeret et tankanlæg over for kirken, der virker skæmmende på de kirkenære omgivelser.

Foto 2

Hals Kirke – nærmiljø I: Hals Kirke har en central placering ved Hals' primære vejknudepunkt.

Fra bebyggelsen mod sydøst markerer kirken sig flere steder tydeligt over hustagene. Kirken er derimod ikke synlig eller blot glimtvis synlig fra den øvrige by.

Foto 3

Hals Kirke – nærområde II: Hals Kirke ses tydeligt fra den lave bebyggelse mod sydøst.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Tårnet på Hals Kirke ses fra de fjerne omgivelser fra Hals Østermark sydøst for Hals, hvor det frie udsyn over golfbanen sikrer indblikket til kirken over byens tage. Fra Hals Østermark er der en gangsti til Hals langs med kysten, hvorfra kirketårnet ligeledes er synligt. Andre steder fra det fjernere bymiljø er kirken ikke synlig. Nord for byen er kirken skjult af læhegn og anden bevoksning.

Foto 4

Hals Kirke - fjernområde: Kirketårnet af Hals Kirke ses fra Hals Østermark, hvor golfbanen sikrer indblikket til kirken. Det er det eneste sted omkring Hals, hvor kirken er synlig på lang afstand.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne omkring Hals Kirke er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirken visuelle værdi i omgivelserne.

Særlige interesseområder

Hals Kirke er visuelt markant omkring byens vejknudepunkt, hvor kirken har en flot og markant placering. Dog virker tankanlægget visuelt som et forstyrrende element. Det anbefales, at det åbne udtryk omkring kirken bevares, og at tankanlæggets visuelle fremtoning dæmpes, så det ikke forringer kirkens visuelle værdi. Kirken er ligeledes markant flere steder i boligområdet sydøst for kirken, hvor det anbefales, at bebyggelsen i fremtiden bevarer sin nuværende lave karakter. I de fjerne omgivelser til Hals Kirke har indblikket til kirken fra Hals Østermark stor visuel værdi, da det er det eneste sted uden for byen, hvor kirken er synlig. Arealerne, der i dag er udlagt som golfområde, bør derfor i fremtiden bevares som et åbent areal. For at sikre indblikket til kirken er det desuden vigtigt, at der på arealet mellem golfbanen og kirken ikke opføres bebyggelse og tekniske anlæg, der er højere end den eksisterende bebyggelse.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Jetsmark Kirke

Jammerbugt Kommune, Aalborg Stift, Brønderslev Provsti, Jetsmark Sogn

Beliggenhed

Jetsmark Kirke ligger mellem byerne Pandrup og Kås i det sydvestlige Vendsyssel. Kirken er placeret på en lav morænebakke nær overgangen til fladt, marint forland (yoldia- og litorinaflade), der præger landskabet i det sydvestlige Vendsyssel. Den svagt hævede placering gør kirken synlig i landskabet over lange afstande. Landskabet er mod vest præget af bløde morænebakker og mange læhegn, mens det mod øst er et fladt landskab omkring Ryå med få læhegn og mindre kratbevoksninger.

Kirke og anlæg

Jetsmark Kirke er en flot og anelig kirke. Den har romansk apsis, kor og skib, og sengotiske tilbygninger i form af tårn mod vest og våbenhus uden for norddøren. De romanske bygninger er opført i granitkvadre, mens de senere tilbygninger fremstår som hvidkalket mursten og rødt tegltag. Kirkegårdsanlægget består af en gammel kirkegård omkring kirken og en ny kirkegård fra 1991 lige øst herfor. Begge kirkegårde afgrænses af et stendige, der flere steder er suppleret med træer eller hæk. Udtryksmæssigt er kirkegårdene meget forskellige, idet den nye kirkegård er indrettet som et intimt parkmiljø med en god blanding af træer og buske. Den gamle kirkegård markerer sig ved, at de tre største stier er understreget af allétræer. Det er de eneste høje træer på selve kirkegården, og de giver kirkegården et markant udtryk.

Kortet viser Jetsmark Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Foto 1

Jetsmark Kirke: Jetsmark Kirke og den gamle kirkegård har et flot og markant udtryk. Her ses kirken fra nord.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Jetsmark Kirke har i kraft af sin fritliggende placering og fremtoning en væsentlig visuel betydning for hele det omgivende nærmiljø. Mod øst og syd er der fra kirken direkte overgang til mindre landbrugsarealer, hvorfra kirkeanlægget ses i sin helhed med plantagen vest for kirken som en flot baggrund. Nord for kirken er der et mindre boligområde med lav bebyggelse, hvorfra kirkens hvide tårn er tydeligt over de røde hustage. Det åbne miljø omkring kirken giver kirken vi-

suel betydning. Fra nordvest er kirken delvist skjult af de høje allétræer på kirkegården, men kirketårnet ses tydeligt over trætoppene. Vest for kirken foregår råstofindvinding.

Foto 2

Jetsmark Kirke - nærmiljø: Jetsmark Kirke set fra vejen nord for kirken. Det åbne miljø omkring kirken giver den visuel betydning for nærmiljøet.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra øst og sydøst er Jetsmark Kirke visuelt markant i den nære fjernzone, hvor kirken ses helt uforstyrret af større bygninger eller tekniske anlæg. Øst for disse arealer afskæres indblikket til kirken fra omfartsvejen af et område med industribygninger. Fra de fjernere omgivelser fungerer kirken flere steder som et tydeligt orienteringspunkt, idet det hvidkalkede kirketårn og røde tegltag flere steder lyser op i det flade landskab. Fra området omkring Ryå mod øst ses kirken eksempelvis tydeligt over den lange afstand. Nordvest for kirken går der en kile ud i landskabet, hvor kirketårnet tydeligt ses over trætoppene. Fra det øvrige landskab har kirken mindre visuel betydning.

Foto 3

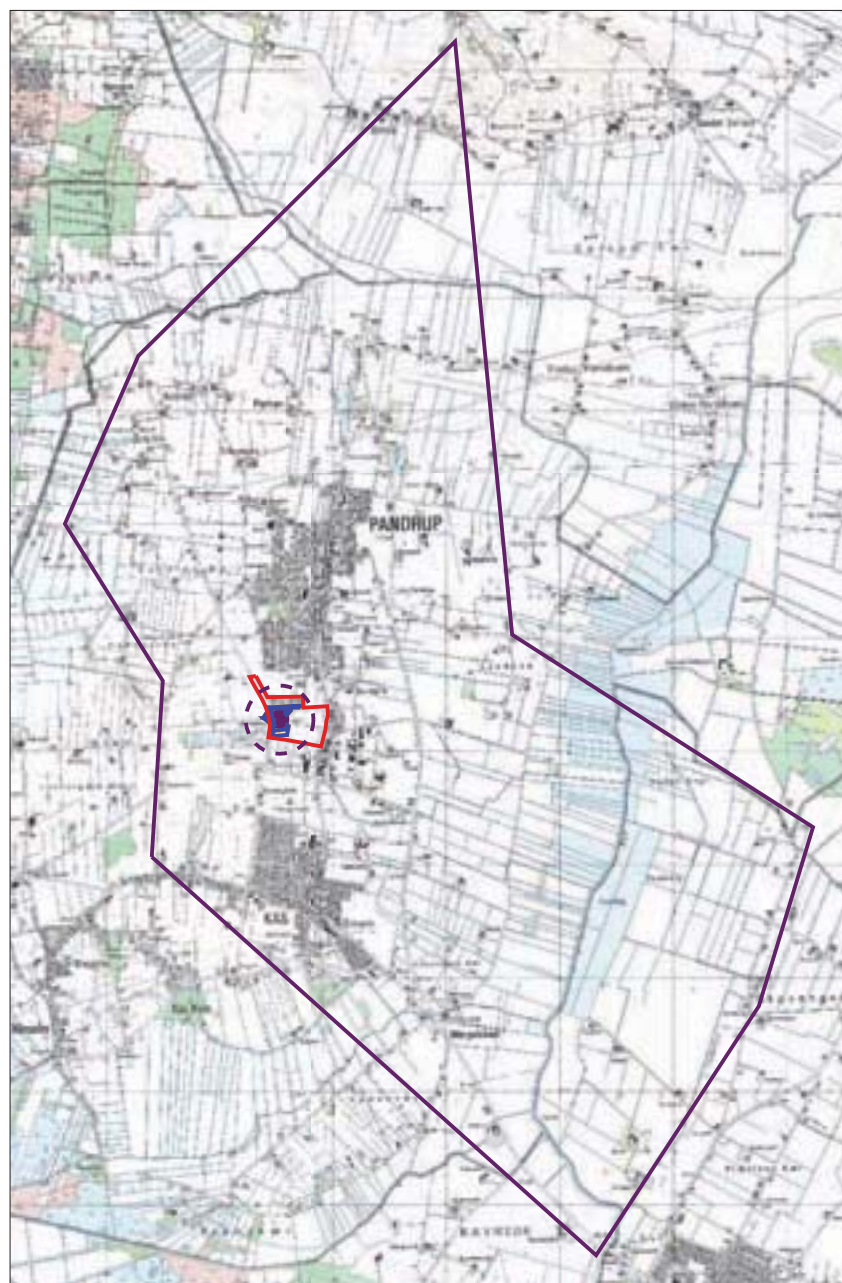
Jetsmark Kirke - fjernområde: Jetsmark Kirke har stor visuel betydning for landskabsbilledet set fra syd og øst, hvor kirken er markant.

Eksisterende beskyttelse

På de helt kirkenære arealer omkring Jetsmark Kirke med undtagelse af arealerne mod øst, er der tinglyst en Provst Exnerfredning, der skal sikre arealerne mod uhensigtsmæssig bebyggelse og beplantning. De øvrige arealer inden for kirkens særlige interesseområde er ikke omfattet af beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der medvirker til at sikre kirkens visuelle værdi i landskabsbilledet.

Særlige interesseområder

Jetsmark Kirke har stor visuel betydning for både de nære og de fjerne omgivelser. Omkring kirken er kirken især af stor visuel værdi fra arealerne øst og syd for kirken. Derfor anbefales det, at disse arealer friholdes for enhver form for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning. Derved sikres kirkens væsentlige visuelle placering i de helt kirkenære omgivelser, men også kirkens synlighed fra lang afstand bevares. I kilen mod nordvest er det vigtigt ikke at placere tekniske anlæg, f.eks. master, antenner, skorstene m.v., der forringer kirketårnets værdi som orienteringspunkt, ligesom det vil forstyrre kirkens høje visuelle betydning fra syd og øst.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Klim Valgmenighed

Jammerbugt Kommune, Aalborg Stift, Hanherred Provsti, Klim Valgmenighed

Beliggenhed

Klim Valgmenighed er placeret i den sydlige ende af landsbyen Klim, der ligger i den sydvestlige del af Vendsyssel. Klim er omgivet af et fladt landbrugslandskab af marint forland (litorinaflade), der i vidt omfang er præget af læhegn.

Kirke og anlæg

Klim Valgmenighed er en lille og velproportioneret kirke, der består af et skib fra 1883 og et tårn fra 1919. Kirken er bygget af mursten, men fremstår i dag hvidkalket. Skibet er tækket med naturskifer mens tårnet har et kobberspir. Kirkegårdsområdet er velafgrænset, beskeden af størrelse og med en intim stemning. Kirken ligger lidt tilbagetrukket fra vejen mod vest med en lille forplads. Kirkegården er til denne side afgrænset af en kirkemur af mursten og til de andre sider af en hæk og enkelte træer.

Kortet viser Klim Valgmenighed, markeret med rødt samt fotovinkler.

Foto 1

Klim Valgmenighed: Klim Valgmenighed er en lille, velproportioneret kirke, der fremstår hvidkalket med naturskifer på skibet og kobberspir på tårnet.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Klim Valgmenighed har en visuel betydning for de helt nære omgivelser, hvor den markerer sig fra den omkringliggende bebyggelse. Kirken er derimod ikke synlig fra den øvrige landsby. Øst for kirken er der direkte overgang til landbrugsarealer.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses området udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Foto 2

Klim Valgmenighed - nærområde: Klim Valgmenighed er tydelig i de kirkenære omgivelser. Her ses kirken fra vejen vest for kirken.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Klim Valgmenighed opleves mest markant fra det omgivende landskab fra nordøst, hvorfra kirken tydeligt ses fra landevejen med de mellemliggende åbne landbrugsarealer, der giver frit indblik til kirken. Fra syd ses kirkespiret som et orienteringspunkt over trætoppene, mens kirken kun har ringe eller ingen visuel betydning i områderne fra nord og vest.

Foto 3

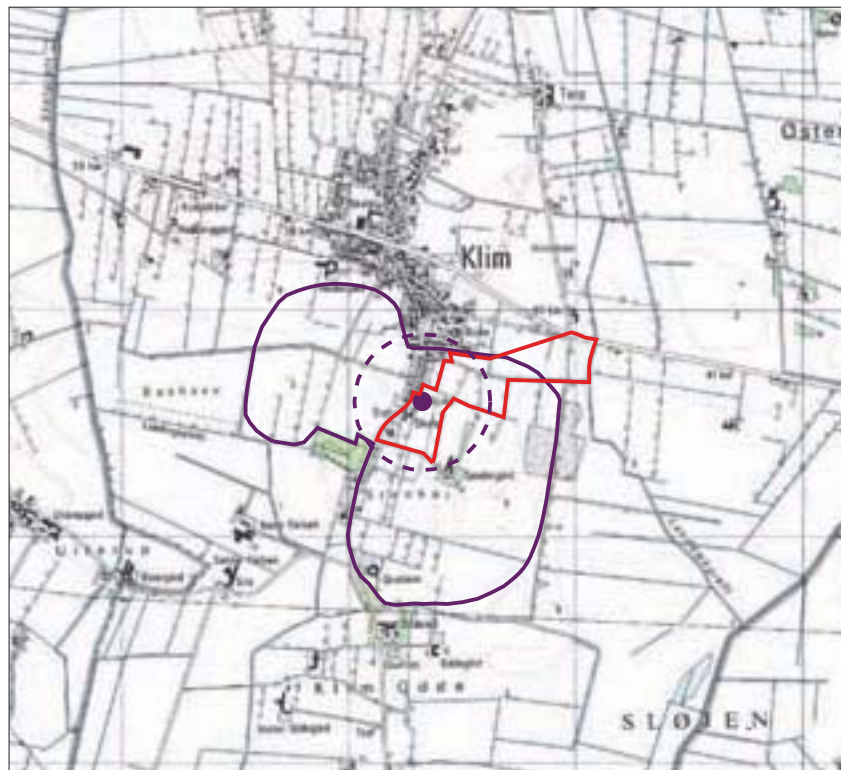
Klim Valgmenighed - fjernområde: Fra nordøst ses Klim Valgmenighed tydeligt fra landevejen, idet de åbne arealer sikrer indblikket til kirken.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne omkring Klim Valgmenighed er ikke omfattet særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan være med til at sikre kirkens visuelle betydning i landskabet.

Særlige interesseområder

Klim Valgmenighed er markant i byrummet lige ved kirken, og det er derfor vigtigt at bevare kirkens synlighed fra vejen. Fra de fjerne omgivelser har kirken en væsentlig visuel betydning fra landevejen mod nordøst. Det anbefales derfor, at udsigten til kirken herfra bevares ved at friholde de mellemliggende arealer for bebyggelse, tekniske anlæg og høj bevoksning.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Kvissel Kirke

Frederikshavn Kommune, Aalborg Stift, Frederikshavn Provsti, Kvissel Kirkedistrikt

Beliggenhed

Kvissel Kirke ligger centralt og højt placeret i landsbyen Kvissel i det nordlige Vendsyssel. Landsbyen ligger på en morænebakke ved overgangen til det flade, marine forland (yoldia- og litorinaflade) mod nord og øst. Morænelandskabet er mod syd og vest præget af ådale, der giver landskabet en meget bakket karakter. Der er omkring landsbyen og i det omgivende morænelandskab meget skovbevoksning, der forhindrer udsigt over lang afstand.

Kirke og anlæg

Kvissel Kirke er en ny kirke opført i 1919, men er udført som en "typisk dansk, middelalderlig landsbykirke". Den består af kor, skib tårn i vest og våbenhus i nord. Kirken fremstår med hvidkalkede bygningsværker med kamtakkede gavle og rødt tegltag. Kirkegården opleves som et meget lukket rum, der mod syd, øst og vest er afgrænset af en tæt række høje træer. Mod nord er der en kirkemur af røde mursten, der afgrænser kirkegården mod den lille parkeringsplads og vejen. Inden for kirkegårdens afgrænsning er der kun få høje træer.

Kortet viser Kvissel Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Foto 1

Kvissel Kirke: Kvissel Kirke fremstår med hvidkalkede facader og med rødt tegltag.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Til trods for Kvissel Kirkes høje og centrale placering i landsbyen er den kun synlig fra vejen umiddelbart nord for kirken og punktvis fra den nære bebyggelse. Fra den øvrige by er kirken skjult af den omgivende bebyggelse og tætte beplantning omkring kirkegården.

Foto 2

Kvissel Kirke - nærområde: Kvissel Kirke er et markant element fra vejen umiddelbart mod nord, men fra den øvrige landsby er kirken i vidt omfang skjult af den omgivende beplantning.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Kvissel Kirke ses flere steder som et orienteringspunkt fra de fjerne omgivelser, men den er ikke et tydeligt visuelt element i landskabet. Mest tydelig er kirken fra nord, hvor landskabet har en mere flad og åben karakter. Det er især den tætte beplantning omkring kirken, der begrænser indblikket til kirken fra det omgivende landskab.

Foto 3

Kvissel Kirke - fjernområde: Kirketårnet på Kvissel Kirke ses flere steder som et orienteringspunkt over trætoppene. Her ses det fra syd.

Eksisterende beskyttelse

Hele Kvissel og nærmeste områder er udpeget som et særlig værdifuldt kulturmiljø. Desuden er der en aftaleplan om sikring og pleje af kirkens omgivelser, der er indgået mellem kirkelige myndigheder og offentlige forvaltningsenheder. Arealerne omkring Kvissel Kirke er dog ikke omfattet af konkrete beskyttelsesbestemmelser.

Særlige interesseområder

Kvissel Kirke har kun begrænset visuel betydning for de kirkenære omgivelser, da den i vid udstrækning er skjult af den omgivende be-

plantning. Det er nødvendigt med en afvejning af, om oplevelsen af det lukkede kirkegårdsrum ønskes bevaret, eller om kirken ønskes mere synlig i de kirkenære omgivelser. Ved at reducere i den omgivende beplantning kan kirkens høje og centrale placering udnyttes til at gøre den mere synlig både i de nære omgivelser og fra det omgivende landskab. For at bevare kirkens funktion som orienteringspunkt, især fra de fjerne omgivelser fra nord, anbefales det, at der ikke placeres høje bygninger og tekniske anlæg i nærheden af kirken.

Mou Kirke

Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Støvring Provsti, Mou Sogn

Beliggenhed

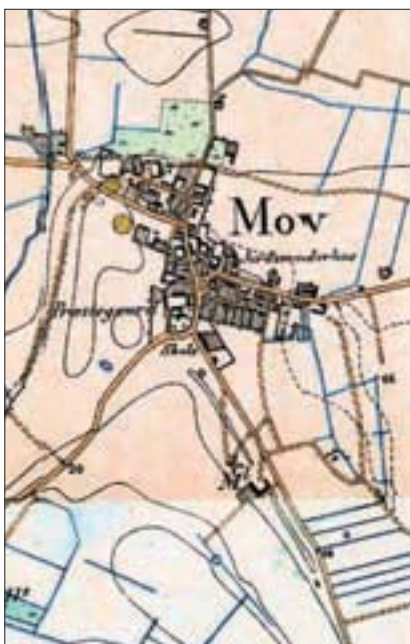
Mou Kirke er placeret i udkanten af Mou by nær Limfjorden i Himmerlands nordøstlige del. Mou er en slynget vejby, der ligger på en lav morænebakke ved overgangen til det flade landskab af marint forland (litorinaflade). Trods sin beskedne højde kan morænebakken godt erkendes i landskabet.

Kirke og anlæg

Mou Kirke er bygget helt i gotisk stil og menes at være fra 1400-tallet. Den består af et gotisk langhus med et senere (sen)gotisk tårn mod vest og et våbenhus på sydsiden. På langhusets nordside findes en udbygning fra 1700-tallet. Kirken er hvidkalket med rødt tegltag. Kirkegårdsanlægget er omgivet delvist af en mur og delvist af et stendige. Langs kirkegårdsmuren findes flere meget store smukke træer, der giver kirkegårdsanlægget en meget intim karakter. Umiddelbart nord for kirken ligger præstegården, hvis bygninger og beplantning hænger sammen med og bidrager til et sammenhængende kirkemiljø.

Kortet viser Mou Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Mou Kirke: Mou Kirke er en markant kirke, der ligger i et intimt kirkegårdsmiljø. Her ses kirken fra syd.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Mou Kirke ligger i udkanten af byen, men dog tæt på byens trafikale knudepunkt og centrum. Trods denne beliggenhed har kirken generelt en lille fremtræden i næromgivelserne. Beplantningen med høje træer langs kirkegårdsmuren danner en smuk ramme om kirken, men forhindrer også indblikket til kirken.

Kirken omgives i syd af ældre parcelhuse. Øst for ligger flere af byens ældre og mere bevaringsværdige bygninger, der spiller godt sammen med kirken. Den fine bygningsmæssige sammenhæng skæmmes i nogen grad af nyere byggeri i kirkens nærhed, der ikke er indpasset i det stilmæssige udtryk. Nord for kirken ligger præstegården og bag ved den et parcelhuskvarter. Vest for kirken findes et plantageareal, der fungerer som nærrekreativt område for byen.

Foto 2

Mou Kirke – nærmiljø: Mou Kirke set fra parcelhuskvarteret mod nord. Til venstre i billedet ses præstegården.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Mou kirkes visuelle fjernvirkning er yderst beskeden. På trods af det flade landskab omkring Mou spærrer bebyggelse og beplantning for indblikket til kirken. Der er kun visuel kontakt til kirken fra en kile sydvest for kirken. Fra hovedvejen nord og øst om Mou ses kirken glimtsvis.

Foto 3

Mou Kirke – fjernområde: Kirken set fra den åbne kile i sydvest, hvorfra kirken tydeligt ses fra store dele af det omkringliggende landskab. Anlægget til højre i billedet tager en del fokus fra kirken set fra denne vinkel.

Eksisterende beskyttelse

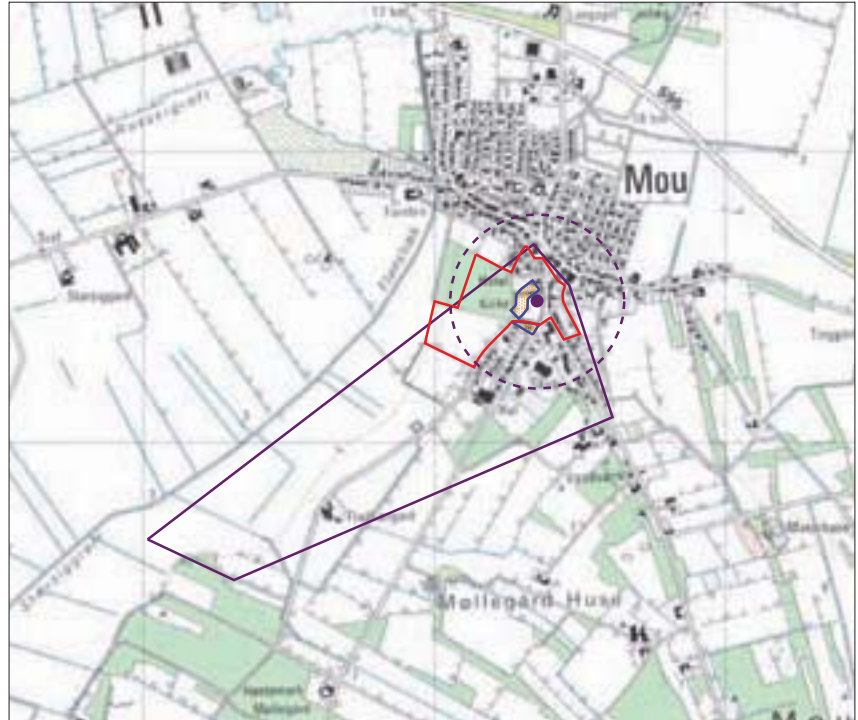
Arealerne omkring Mou Kirke er omfattet af en Provst Exner-fredning, og dele af kirkens interesseområde mod sydvest er omfattet af en skovbyggelinie. Derudover er arealerne omkring kirken ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan have betydning for kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Mou Kirke har kun lille visuel betydning i de nære omgivelser, da kirkens synlighed begrænses af beplantning og de omkringliggende bygninger. Da kirkens visuelle påvirkning af de nære omgivelser er mi-

nimal, anbefales det, at sikring af selve kirkegårdsanlæggets intime karakter prioriteres, f.eks. ved at genetablere og supplere træerækkerne omkring kirkegårdsanlægget. Ved etablering af ny beplantning er det vigtigt samtidig at sikre indblikket til kirken fra kilen i sydvest, der er det eneste sted, hvor kirketårnet ses fra de fjerne omgivelser. Det flade og åbne terræn sydvest for kirken giver frit indblik til kirken, hvorfor det anbefales, at området friholdes for nye anlæg og øget beplantning, der vil kunne sløre kigget til kirken.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Nørre Tranders Kirke

Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Aalborg Søndre Provsti, Nørre Tranders Sogn

Beliggenhed

Nørre Tranders Kirke ligger nord for den oprindelige landsbybebyggelse i Nørre Tranders øst for Aalborg nær Limfjorden. Landskabet omkring kirken er et udpræget morænelandskab med mange bløde bakker, der mod nord og øst grænser til fladt marint forland (litorinaflade). Kirken ligger højt placeret på en morænebakke. Omkring kirken er landskabet præget af læhegn, bymæssig bebyggelse, veje og tekniske anlæg.

Kirke og anlæg

Nørre Tranders Kirke er oprindeligt bygget i romansk stil med sengotiske tilbygninger. I 2000 blev kirken udvidet med et ekstra våbenhus. Kirken fremstår delvist i granitkvadre og med hvidkalkede facader. Kirken og den gamle kirkegård er højt placeret på en morænebakke og fint rammet ind af et stendige. Denne placering og indramning giver kirkemiljøet et højtideligt udtryk. I det nordvestlige hjørne af kirkegården er der en gravhøj. Vest for kirken er der for foden af kirkebakken anlagt en nyere kirkegård. Syd for kirken er anlagt et stort parkeringsanlæg, der med sin beplantning, afgrænsning og form falder godt ind i kirkens fremtoning. Mod nord og nordvest grænser kirkegårdsanlægget op til marker og græsningsarealer, mens det på de øvrige sider omgives af bymæssig bebyggelse.

Kortet viser Nørre Tranders Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Foto 1

Nørre Tranders Kirke: Nørre Tranders Kirke er en flot kirke delvist opført i granitkvadre. Her ses kirken fra sydøst.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Nørre Tranders Kirke ligger med direkte overgang til landbrugsarealer mod nord og nordvest, hvorfra der er frit indblik til den højtliggende kirke, der markerer sig i landskabet. Syd for kirken ligger den gamle landsbybebyggelse med et bagvedliggende nyere boligområde. Den lave bebyggelse og kirkens høje placering skaber en visuel kontakt mellem kirken og boligområdet. Mod vest findes et åbent areal friholdt for bebyggelse, mens den øvrige del af området er præget af parcelbyggeri.

Foto 2

Nørre Tranders Kirke - nærområde: Nørre Tranders Kirke ses tydeligt fra den lave bebyggelse mod syd bag ved den gamle landsbybebyggelse.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

I de fjerne omgivelser til Nørre Tranders Kirke har kirken stor visuel betydning navnlig fra områderne nord og nordvest for kirken, hvor kirkeomgivelserne er landbrugsarealer med frit indblik til kirken. Fra denne side har kirken en flot og markant placering i landskabet. Fra sydvest opleves kirken desuden markant fra vejen. Kirkens beliggenhed i et kuperet landskab præget af kraftig by- og industriudvikling begrænser kirkens visuelle betydning fra andre fjernomgivelser. Fra store dele af det omgivende landskab er kirketårnet kun synligt glimtvis.

Foto 3

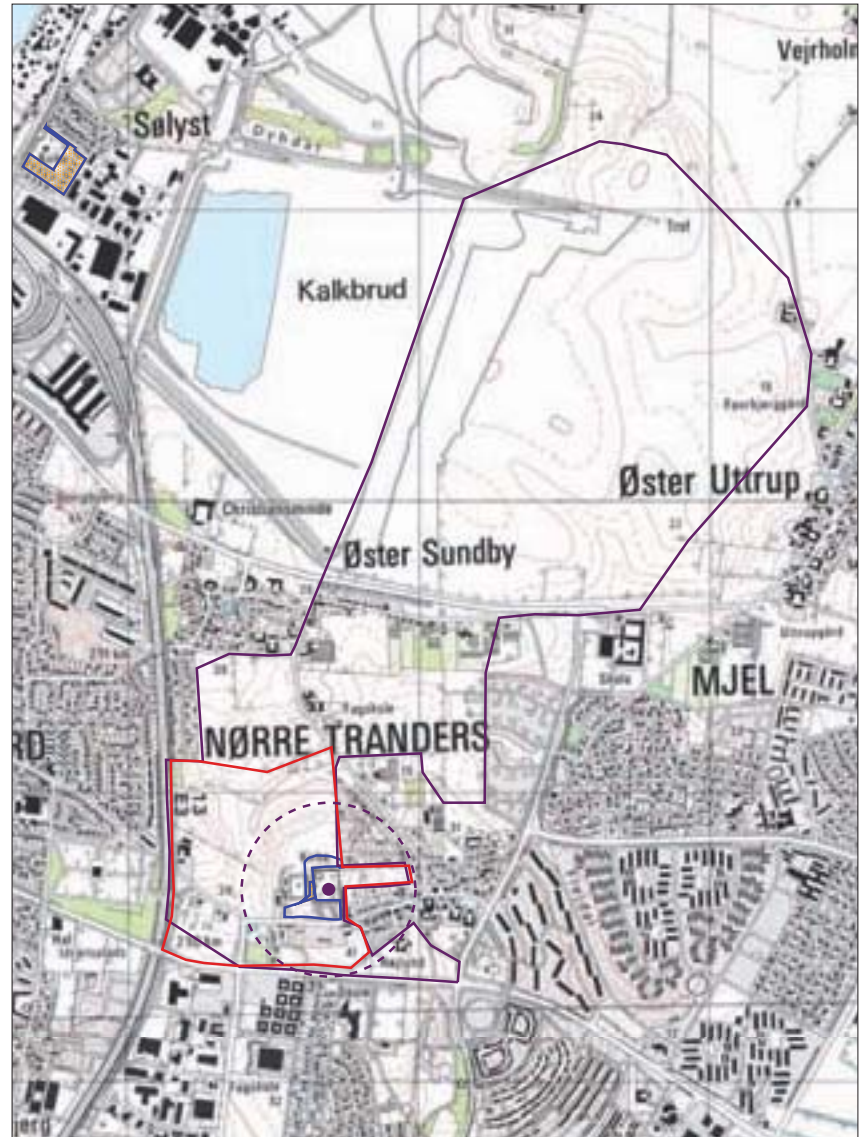
Nørre Tranders Kirke - fjernområde: Nørre Tranders Kirke har stor visuel betydning for både de nære og fjerne omgivelser fra nordvest, hvor markerne sikrer et flot indblik til den højtliggende kirke.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne umiddelbart omkring Nørre Tranders Kirke er mod nord, vest og syd omfattet af en fredning. Desuden ligger kirken i beskyttelseszonen for den gravhøj, der ligger inden for kirkegården. Derudover er arealerne i kirkens særlige interesseområde ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt i landskabet.

Særlige interesseområder

Nørre Tranders Kirke har en stor visuel betydning fra nord og nord-vest, hvorfra kirken markerer sig på grund af den høje placering og de tilstødende åbne landbrugsarealer. På grund af den markante placering i landskabet anbefales det, at denne visuelle værdi bevares ved at friholde arealerne for enhver form for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning. Desuden anbefales det, at indblikket til kirken fra sydvest sikres ved ikke at placere bygninger, tekniske anlæg og beplantning, der forringer det frie kig ind til kirken.

Serritslev Kirke

Brønderslev-Dronninglund Kommune, Aalborg Stift, Brønderslev Provsti, Serritslev Sogn

Beliggenhed

Serritslev Kirke ligger i den nordøstlige udkant af landsbyen Serritslev i det centrale Vendsyssel. Landskabet omkring kirken er et åbent og småbakket morænelandskab, der er præget af landbrugsdrift og få læhegn. Det svagt kuperede terræn er nord og vest for kirken lidt hævet i forhold til kirken, mens det mod syd og øst sænker sig.

Kirke og anlæg

Serritslev Kirke er en kullet kirke af beskeden størrelse. Den består af romansk kor og skib opført af granitkvadre og et våbenhus af røde mursten, der menes at være fra reformationstiden (billede: Serritslev Kirke I). Klokketablen er placeret på en gravhøj i det sydøstlige hjørne af kirkegården.

Kortet viser Serritslev Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Foto 1

Serritslev Kirke I: Serritslev Kirke er en kullet kirke opført af granitkvadre, der ligger i et åbent og harmonisk kirkegårdsmiljø.

Foto 2

Serritslev Kirke II: Klokketablen er placeret på en gravhøj i det sydvestlige hjørne af kirkegården og er omgivet af høje træer.

Kirkegården opleves som et meget åbent kirkegårdsmiljø, der er velafgrænset af et stendige. Ved gravhøjen og mod landevejen øst for kirken er der uden for stendiget en række høje træer, der skærmer udsynet til landevejen. Langs med vejen ind til byen mod vest er der ligeledes en række træer. På grund af træernes placering et stykke uden for stendiget virker de ikke som en visuel afgrænsning af kirkegården.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Serritslev Kirke har en meget åben placering, og den er visuelt markant ved indkørsel til Serritslev fra nord samt fra landevejen umiddelbart øst for kirken. Ligeledes er der umiddelbart nordvest for kirken et visuelt markant autofirma, der har en skæmmende indvirkning på de åbne kirkeomgivelser. Kirkens placering i udkanten af Serritslev bevirker, at kirken kun har visuel betydning for de helt kirkenære bydele. Fra den øvrige bebyggelse har kirken ingen visuel betydning. Fra sydøst er kirken i høj grad skjult af de høje træer omkring gravhøjen.

Foto 3

Serritslev Kirke - nærområde: Serritslev Kirke har ringe visuel betydning fra bebyggelsen i Serritslev, hvor den kun opleves fra de helt kirkenære omgivelser. Her ses kirken fra sydvest.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Serritslev Kirke er placeret umiddelbart ud til landevejen mellem Hjørring og Aalborg. Fra nord er der vest for vejen åbne landbrugsarealer, der sikrer indblik til kirken. Kirkens fremtoning gør dog, at kirken ikke er markant over stor afstand. Fra syd er kirken skjult af bevoksning omkring kirken og boligmassen i Serritslev, men kirken opleves fra landevejen fra sydøst.

Foto 4

Serritslev Kirke - fjernområde: Serritslev Kirke ses tydeligt fra landevejen fra nord, selv om den ikke markerer sig væsentligt fra omgivelserne.

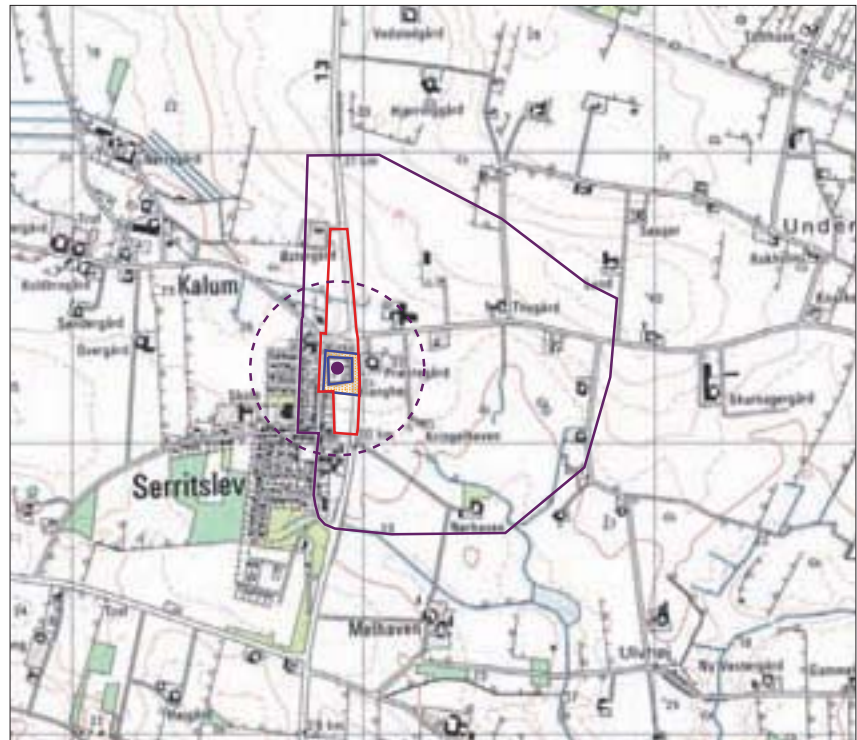
Fra øst ses gravhøjen med klokkestablen flere steder, men kirken er fra denne side skjult af træerækken langs med landevejen. Fra vest er kirken ikke synlig.

Eksisterende beskyttelse

Serritslev Kirke ligger i beskyttelseszonen for den gravhøj, der ligger inden for kirkegården. Beskyttelseszonen omfatter foruden kirkeanlægget også en del af området syd for kirken. De øvrige arealer inden for kirkens særlige interesseområde er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt i landskabet.

Særlige interesseområder

Serritslev Kirke er et markant element ved indkørsel til Serritslev fra nord, hvor kirkens åbne placering er en kvalitet. Dog har autofirmaet nordvest for kirken visuelt en skæmmende indvirkning på det kirkenære miljø, som det anbefales bliver reduceret. Fra landevejen fra nord har kirken væsentlig visuel betydning, og det anbefales, at de åbne arealer vest for landevejen friholdes for enhver form for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning, der vil reducere kirkens synlighed. For at forbedre kirkens visuelle betydning fra øst kan det overvejes at erstatte rækken af træer langs med landevejen med en lavere beplantning, der gør kirken mere synlig men samtidig opfylder funktionen som afskærmning fra vejen.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Sindal Gamle Kirke

Hjørring Kommune, Aalborg Stift, Frederikshavn Provsti, Sindal Sogn

Beliggenhed

Sindal Gamle Kirke ligger ca. 1 km vest for landsbyen Gammel Sindal og nordvest for Sindal i det nordlige Vendsyssel. Landskabet omkring kirken er et meget kuperet morænelandskab, hvor der længere mod nord og øst er en gammel kystskrænt, der markerer overgangen til det flade landskab af marint forland. Syd og vest for kirken er landskabet præget af skov og andre mindre bevoksninger, mens landskabet mod nord og øst er mere åbent. Kirken har en høj og fritliggende placering i landskabet.

Kirke og anlæg

Sindal Gamle Kirke er en beskeden kullet kirke fra 1200-tallet med senromansk kor og skib. Siden er der tilbygget en sengotisk vestforlængelse afsluttet med en kamtakket gavl og et sengotisk våbenhus på nordsiden. (Kirken er restaureret i 1964/65.) Kirken er opført delvis af granitkvadre og delvis af hvidpudsede mursten. Klokkestablen er placeret umiddelbart øst for kirken. Kirken ligger på det højeste terræn på kirkegården. Kirkegården har en åben karakter og er afgrænset af et stendige, der fra kirkegården fremstår som en græsbevokset jordvold. Fra kirkegården er der en flot udsigt til det omgivende landskab mod nord, øst og sydøst. Stendiget er mod syd og delvist mod øst suppleret med træer, og mod vest grænser kirkegården op til en skovbevoksning.

Kortet viser Sindal Gamle Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Foto 1

Sindal Gamle Kirke: Sindal Gamle Kirke er et kullet kirke, der er opført af granitkvadre og hvidkalkede mursten. Klokkestablen er placeret umiddelbart øst for kirken.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Den højtliggende placering af Sindal Gamle Kirke gør kirken visuelt markant i de kirkenære omgivelser. Mest markant er kirken fra øst og sydøst, hvor kirken ses tydeligt i det skrånende terræn og opleves som en velafgrænset enhed. Fra nord er kirken skjult af et læhegn langs med vejen umiddelbart nord for kirken. Kirken er ikke synlig fra vest.

Foto 2

Sindal Gamle Kirke – nærområde: Sindal Gamle Kirke markerer sig visuelt i de kirkenære omgivelser. Her ses kirken fra øst.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Det meget kuperede terræn omkring Sindal Gl. Kirke bevirker, at kirken er uden væsentlig visuel betydning fra de fjerne omgivelser. Størst visuel betydning har kirken fra øst, hvor landskabet er jævnt og åbent. Fra nord er landskabet ligeledes jævnt, men indblikket til kirken er begrænset af et læhegn langs med vejen umiddelbart nord for kirken. Fra sydøst ses kirken tydeligt fra vejen fra Sindal, men over lang afstand markerer kirken sig ikke væsentligt i landskabet. Fra sydøst opleves byudvikling fra Sindal i retning af Sindal Gamle Kirke og det omgivende, kuperede landskab.

Foto 3

Sindal Gamle Kirke - fjernområde: Sindal Gamle Kirke set fra sydøst. Terrænet mod sydøst bevirker, at kirkens fjernvirkning ikke strækker sig ret langt ud over kirkens nærbeskyttelseszone.

Eksisterende beskyttelse

Landskabet nord for Sindal Gamle Kirke er udpeget som værdifuldt kulturlandskab. Derudover er arealerne inden for kirkens særlige interesseområde ikke omfattet af beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle betydning i landskabet.

Særlige interesseområder

Sindal Gamle Kirke har stor visuel værdi for det kirkenære landskab, hvor kirken især er markant fra øst og sydøst som en velafgrænset enhed. Det anbefales derfor, at indblikket til kirken og kirkegårdsanlægget som velafgrænset enhed sikres ved at friholde arealerne til disse sider for enhver form for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning. Desuden anbefales det, at kirkens fritliggende beliggenhed i landskabet prioriteres ved fremtidig byudvikling fra Sindal. Fra nord kan kirken tilføres visuel værdi ved at fjerne læhegnet langs med vejen nord for kirken.

Skarp Salling Kirke

Vesthimmerlands Kommune, Viborg Stift, Vesthimmerlands Provsti, Salling Sogn

Beliggenhed

Skarp Salling Kirke ligger i den nordøstlige udkant af landsbyen Skarp Salling i det nordvestlige hjørne af Himmerland. Skarp Salling ligger i et morænelandskab, hvor der længere mod nord, øst og syd er en gammel kystskrænt, der markerer overgangen til det flade landskab af marint forland (litorinaflade). Landskabet mellem kirken og det marine forland skråner jævnt nedad og understreger kirkens høje placering i terrænet. Landskabet tæt ved kirken er åbent, mens det længere væk er præget af læhegn.

Kirke og anlæg

Skarp Salling Kirke er en kullet kirke, der oprindeligt er bygget i romansk stil. Bygningen er ændret flere gange og fremstår i dag med en markant karakter. (Ingen kender præcist årsagen til, at man i dette lille nordvesthimmerlandske sogn byggede en landsbykirke med så rig udformning.) Kirken består af kor med apsis et tredelt (basilikat opbygget) skib med små apsider i østenden af sideskibene. Kirken er opført af granitkvadre. Kirkegården er uden høje træer og afgrænset af et stendige. Mod nord og øst er stendiget suppleret med en række træer, der begrænser den visuelle sammenhæng til det omgivende landskab. Nabobebyggelsen mod syd er moderne byggeri, der er i visuel kontrast til kirken og dens omgivelser.

Kortet viser Skarp Salling Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Foto 1

Skarp Salling Kirke: Skarp Salling Kirke fremstår med en markant karakter. Kirken ligger i et åbent kirkegårdsmiljø uden høje træer på selve kirkegården. .

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Skarp Salling Kirke er med sin placering i udkanten af Skarp Salling ikke en integreret del af landsbyen. Kirken er ikke synlig eller adskiller sig ikke væsentligt fra den øvrige bebyggelse. I kirkens nærområde har kirken kun visuel betydning i de helt nære omgivelser og fra området umiddelbart nordvest for kirken.

Foto 2

Skarp Salling Kirke - nærområde: Skarp Salling Kirke ligger i udkanten af Skarp Salling og er ikke en integreret del af byen. I nærområdet opleves kirken kun umiddelbart nord vest for kirken. Her ses kirken fra vest.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser har Skarp Salling Kirke den største visuelle betydning fra nordvest, hvor kirken opleves fra vejene. Virkningen er dog ikke markant, da indblikket til kirken delvist begrænses af træerne nord for kirken.

Foto 3

Skarp Salling Kirke – fjernområde I: Skarp Salling Kirke ses fra de fjerne omgivelser tydeligst fra nordvest, men kirkens visuelle markering og værdi forringes af træerne langs med stendiget mod nord.

Kirken ligger højt i forhold til landskabet nord og øst for kirken, hvor der fra vejene flere steder er åbent landskab ind til kirken. Kirken har dog ringe visuel betydning i landskabet fra disse sider, da kirken ligger skjult bag ved træerne langs med kirkegårdens stendige.

Foto 4

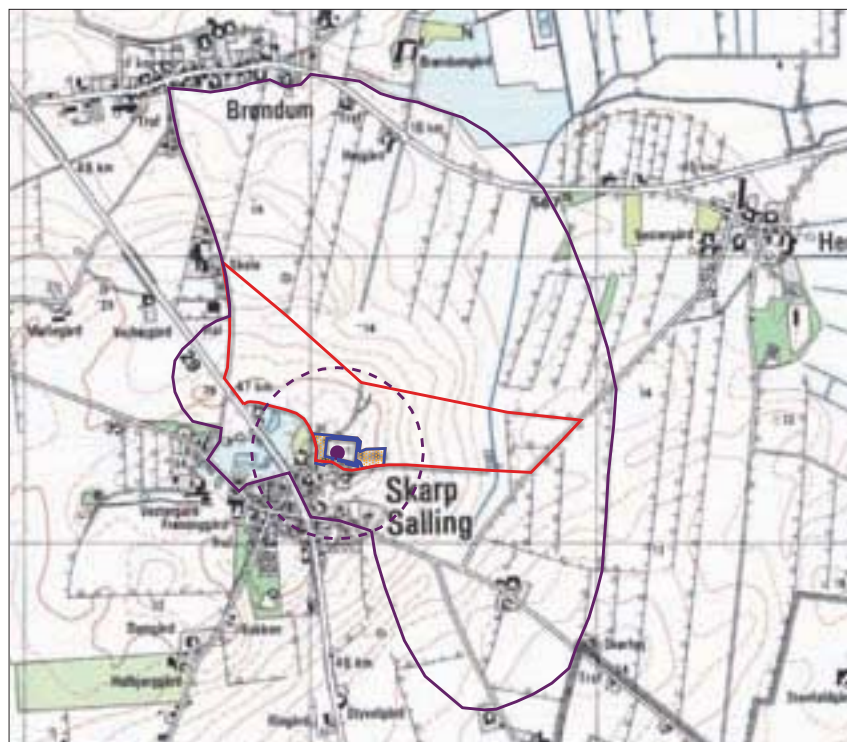
Skarp Salling Kirke – fjernområde II: Træerne langs med kirkegårdens stendige mod nord og øst forhindrer indblik til Skarp Salling Kirke fra det ellers åbne landskab.

Eksisterende beskyttelse

Inden for Skarp Salling Kirkes særlige interesseområde ligger der mod øst en nord-sydgående kile af beskyttet kultureng. Derudover er arealerne i interesseområdet ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan have betydning for kirkens visuelle betydning i landskabet.

Særlige interesseområder

Skarp Salling Kirke har størst visuel betydning for området nordvest for kirken, hvor kirken er synlig fra vejen fra Brøndum. Indblikket til kirken er dog ikke markant på grund af træerne langs med kirkegården. Kirken kan i vidt omfang understreges i det omgivende landskab ved at fjerne eller reducere randbeplantningen langs med kirkegården mod nord og øst. Hvis der ønskes et lukket kirkegårdsrum, kan der alternativt etableres en lavere og tættere beplantning, der lukker rummet, men ikke er så høj, at den skærmer kirken af fra omgivelserne. Kirkegårdsmiljøet vil desuden blive mere harmonisk, hvis der langs med kirkegården mod syd etableres en randbeplantning, der visuelt adskiller kirkegårdsmiljøet fra nabobebyggelsen, der stilmæssigt virker forstyrrende.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Storvorde Kirke

Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Støvring Provsti, Storvorde Sogn

Beliggenhed

Storvorde Kirke har en central placering i byen Storvorde, der ligger nær Limfjorden i Himmerlands nordøstlige del. Storvorde ligger svagt hævet i et fladt landskab af marint forland (litorinaflade) nær en gammel kystskrænt og overgangen til en morænebakke sydvest for byen. Det åbne morænelandskab adskiller sig markant fra det øvrige flade landskab omkring byen, der er fladt og præget af engområder.

Kirke og anlæg

Storvorde Kirke er som en af de få nordjyske kirker bygget helt i sen-gotisk stil fra omkring 1500. Kirken består dog som de romanske landsbykirker af kor og skib med tårn i vest og våbenhus på nordsiden. Kirken fremstår hvidkalket med zinktag på kor og skib og med røde tegl på tårn og våbenhus. Kirkegårdsanlægget er meget åbent og afgrænses af et stendige, der mod nord, vest og delvist mod syd er suppleret af en række træer. Længst mod øst er der etableret urneplads og materialeplads m.v. anlagt i en lav beplantning af bøg, som danner en fin overgang til bebyggelsen øst for kirkegården.

Kortet viser Storvorde Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Storvorde Kirke: Storvorde Kirke set fra sydøst. Herfra syner kirkegårdsanlægget meget åbent.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Storvorde Kirke har en central placering i Storvorde ved det trafikale knudepunkt, hvor vejene fra Klarup, Egense og Sejlflod mødes. Kirken og dele af kirkegården har en høj placering i forhold til næromgivelserne, der gør kirken synlig fra flere steder i byen. Kirkeanlægget fremhæves i de kirkenære omgivelser af den høje placering og et åbent parkeringsareal nord for kirken. Kirken er godt integreret i den omgivende bebyggelse, der i nærområdet primært er ældre huse. Umiddelbart nord for kirken findes en nyere bebyggelse, der meget fint er tilpasset kirkens udtryk og den øvrige bebyggelsesstruktur. Mellem kirkens sydlige stendige og den tilgrænsende bebyggelse forløber grusvejen Kirkevej, der er af stor kulturhistorisk værdi og bør bevares som grusvej.

Foto 2

Storvorde Kirke – nærområde: Storvorde Kirke fungerer mange steder som et orienteringspunkt, når man færdes i Storvorde. Her set fra syd.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Storvorde Kirke er et markant element i landskabet set fra nordøst, øst og syd, hvorfra kirken opleves som et tydeligt orienteringspunkt, der markerer byen. Nord for byen opleves kirken kun glimtvis, og adskiller sig ikke væsentligt fra den omgivende bebyggelse. Fra landskabet vest for byen er kirken skjult af nyere boligkvarterer, der er etableret på de højtliggende arealer vest om byen. Fra selve boligkvarterne opleves kirken dog meget tydeligt. Den ses sammen med flere vindmøller, men de tager ikke i væsentlig grad fokus væk fra kirken.

Foto 3

Storvorde Kirke – fjernområde: Storvorde Kirke ses tydeligt fra de fjerne omgivelser, her fra syd, hvor kirkens hvide farve fremhæver kirken fra omgivelserne.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne omkring Storvorde Kirke er omfattet af provst Exner-fredninger, men derudover er arealerne i kirkens særlig interesseområde ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle betydning i landskabet.

Særlige interesseområder

Storvorde Kirke har stor visuel indflydelse både på sine nære og fjerne omgivelser. For at bevare kirkens markante placering i de kirkenære omgivelser, bør parkeringsarealet nord for kirken forblive ubebygget. Det kan dog med fordel integreres mere i kirkeanlægget ved hjælp af beplantning. Da kirken flere steder fra byen og det omgivende landskab opleves som et væsentligt orienteringspunkt, er det vigtigt ikke at placere anlæg, f.eks. master, antenner, skorstene mv., der vil opleves i konkurrence med kirken. Fra de fjerne omgivelser har kirken især stor visuel værdi fra øst og syd. Kirkens synlighed herfra er en kvalitet for oplevelsen af byen og samspillet mellem byen og det åbne, flade slettelandskab, der omgiver den. Det anbefales derfor, at området holdes fri for store anlæg, der kan flytte fokus fra kirken som den mest dominerende bygning.

Sæby Kirke

Frederikshavn Kommune, Aalborg Stift, Sæby Provsti, Sæby Sogn

Beliggenhed

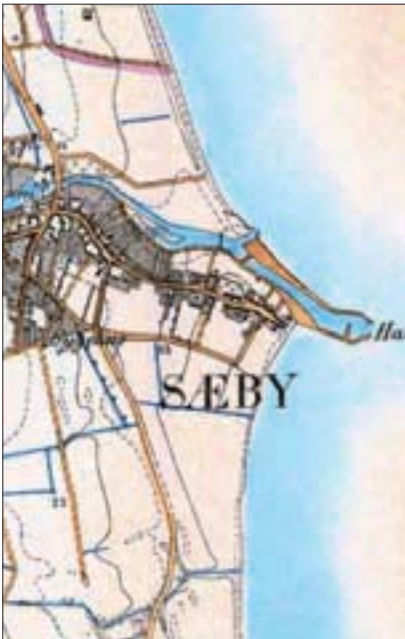
Sæby Kirke ligger i Sæby, der er en gammel havneby placeret midt på Østkysten i Vendsyssel. Kirken ligger midt i byen tæt på Sæby Lystbådehavn. Kirken ligger højt i forhold til havnen, men på niveau med den omgivende by.

Kirke og anlæg

Sæby Kirke er et markant bygningsværk, der blev bygget som en sognekirke omkring 1450. I 1462 blev kirken taget i brug som klosterkirke og blev i den forbindelse udvidet væsentligt. I tidens løb er kirken flere gange blevet ombygget i takt med dens skiftende funktion. Kirken fremstår i dag som en stor, hvidkalket bykirke. Kirken ligger uden fysisk tilknytning til kirkegården på en brostensbelagt kirkeplads i tilknytning til den gamle bydel. Kirkegården er placeret nordvest for kirken på den modsatte side af Sæby Å. Det er et stort, velafgrænset anlæg, der er velintegreret med de grønne omgivelser omkring Sæby Å. Kirken og kirkegården er ikke direkte forbundet, men der er grønne strøg med stisystemer, der fører fra kirkegården til den gamle bydel med kirken.

Kortet viser Sæby Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Foto 1

Sæby Kirke: Sæby Kirke er et markant bygningsværk, der blev væsentligt udbygget i forbindelse med kirkens anvendelse som klosterkirke fra 1462.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Sæby Kirke er en markant bygning i bybilledet omkring havnen og den gamle bydel, hvor den opleves som et stort men velintegreret element. Fra havnen forstyrres indblikket til kirken dog af en legeplads, der er placeret umiddelbart ved kirken. Kirkens tårn er synligt fra det meste af den gamle bydel og kan også ses fra de mere åbne områder i den sydlige bydel.

Foto 2

Sæby Kirke - nærområde: Sæby Kirke er et markant visuelt element i den gamle bydel, som kirken er en velintegreret del af.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Uden for den gamle bydel ses Sæby Kirke tydeligt fra de kystnære arealer syd for den gamle bydel og fra stien nord for havnen. Kirkens bymæssige placering reducerer kirkens øvrige visuelle fjernvirkning væsentligt på grund af den bymæssige bebyggelse.

Foto 3

Sæby Kirke - fjernområde: Sæby Kirke ses tydeligt fra de åbne, kystnære arealer i den sydlige del af byen.

Eksisterende beskyttelse

Det gamle bymiljø omkring Sæby Kirke er udpeget som værdifuldt kulturmiljø, hvori flere af de gamle bygninger er fredet. Desuden er et område inden for kirkens særlige interesseområde omkring Sæby Å fredet, hvoraf dele af arealet er beskyttet hede, strandeng og overdrev. Endelig er de kystnære arealer syd for den gamle bydel omfattet af strandbeskyttelseslinie. Tilsammen kan disse beskyttelsesbestemmelser og udpegninger medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Sæby Kirke har stor visuel betydning i bymiljøet omkring kirken og den gamle bydel. Det anbefales, at området bevares i sin nuværende særlige karakter, ligesom det er vigtigt, at byggeri ved havnen ikke har en visuelt forstyrrende effekt på kirken og dens omgivelser. Da kirken ikke er fysisk tilknyttet kirkegården, er det vigtigt at sikre en god gangforbindelse mellem kirken og kirkegården, der er velintegret i det gamle bymiljø. Det anbefales derfor, at det grønne strøg og stisystemer omkring Sæby Å sikres. Uden for den gamle bydel er kirken tydelig fra de åbne områder i den sydlige bydel. For at bevare indblikket til kirken fra afstand anbefales det, at disse arealer bevares i en åben tilstand, der sikrer indblikket til kirken.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Ulstrup Kirke

Vesthimmerlands Kommune, Viborg Stift, Vesthimmerlands Provsti, Ulstrup Sogn

Beliggenhed

Ulstrup Kirke ligger i Vesthimmerland syd for byen Hornum i et blødt kuperet landskab. Kirken ligger højt og frit placeret i landskabet på en morænebakke. Landskabet omkring kirken er præget af læhegn og mindre beplantninger. Umiddelbart syd for kirken er der en lille ådal omkring Ulstrup Bæk, og mod vest er landskabet et mere udpræget fladt ådallandskab.

Kirke og anlæg

Ulstrup Kirke er oprindeligt bygget i 1100-tallet som en lille beskeden kirke med romansk kor og skib. Senere er kirken tilføjet et smalt sengotisk tårn i vest. I 1936 blev kirken kraftigt ombygget og udvidet med et nyt skib, kor og absis. Den oprindelige kirke udgør i dag korskarmene i den korsformede bygning. Et særpræg ved kirken er den oprindelige kirkes afrundede hjørner, der stadig ses. Den romanske bygning er opført af kridtkvadere på en sokkel af granitkvadre. Kirken fremstår hvidkalket med rødt tegltag.

Kortet viser Ulstrup Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Ulstrup Kirke: Ulstrup Kirke er en gammel romansk kirke med sengotisk tårn, der er ombygget og udvidet i 1936.

Kirkegården er velafgrænset af et stendige og en kirkemur. Flere steder er afgrænsningen suppleret med høje træer, men selve kirkegården opleves som et åbent miljø med få solitære træer. I den vestlige del af kirkegården ligger der en græsbevokset gravhøj, hvorpå der er placeret en flagstang. Omkring gravhøjen er der enkelte træer. Der er desuden en gravhøj umiddelbart nord for kirkegården.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Ulstrup Kirke ligger frit i landskabet på en morænebakke. Den højtliggende placering gør, at kirken opleves som et markant element fra alle sider i omgivende åbne landskab.

Foto 2

Ulstrup Kirke - nærområde: Ulstrup Kirke ligger frit i landskabet og er et markant element i det kirkenære landskab. Her ses kirken fra nord umiddelbart uden for Hornum.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Ulstrup Kirke er synlig fra store dele af det omgivende landskab. Fra syd er der frit indblik til kirken over åbne marker og ådal, der giver kirken en stor visuel værdi og en markant placering i landskabet. Fra vest og nordvest er kirketårnet kun punktvis synligt, da træerækken langs med kirkegården i vid udstrækning skjuler kirken.

Foto 3

Ulstrup Kirke - fjernområde: Fra de fjerne omgivelser har Ulstrup Kirke stor visuel værdi fra syd, hvor kirken opleves som et markant element i landskabet.

Eksisterende beskyttelse

Ulstrup Kirke ligger i beskyttelseszonen for de to fortidsminder. Uden for kirkeanlægget omfatter det arealer nord og vest for kirken. Arealerne omkring Ulstrup Bæk syd for kirken indeholder beskyttede naturtyper som bl.a. natureng og overdrev. De øvrige arealer inden for kirkens særlige interesseområde er ikke omfattet af særlige beskyt-

telsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle værdi i landskabet.

Særlige interesseområder

Ulstrup Kirke har en markant placering i landskabet fra alle sider i kirkens omgivelser. Det anbefales derfor, at arealerne omkring kirken og en kile langs med vejen fra syd friholdes for enhver form for bebyggelse, tekniske anlæg eller høj beplantning. Derved sikres de særlige indblikskiler til kirken fra nord, vest og syd, samtidig med at kirkens særlige, fritliggende placering i landskabet bevares i forhold til omgivelserne.

Vedsted Kirke

Jammerbugt Kommune, Aalborg Stift, Aalborg Nordre Provsti, Vedsted Sogn

Beliggenhed

Vedsted Kirke ligger i byen Birkelse sydøst for Vedsted Kær i den sydvestlige del af Vendsyssel. Birkelse er en slynget vejby og oprindelig stationsby. Landskabet omkring byen og kirken er karakteristisk marint forland (litorinaflade), der fremstår som en stor flade kun brudt af spredt bebyggelse, læhegn og krat. Vedsted Kirke ligger i byens sydlige grænse til det åbne land.

Kirke og anlæg

Vedsted Kirke er opført i 1899 og er først i 1929 blevet udskilt som et selvstændigt sogn. Kirken er opført i røde mursten med en korsformet grundplan og har et sort skifertag med pyramideformet spir. Kirken ligger smukt i et åbent kirkegårdsanlæg. Kirkegården afgrænses mod vest og nord ind mod byen af en kirkegårdsmur af røde mursten suppleret med en række træer. Afgrænsningen til marken mod øst og landevejen mod syd er en hæk og en række træer. Fra kirken er der mod syd og øst udsigt til det omgivende landskab, der til denne side er domineret af krat og skovbevoksning. Mod nord og vest ligger kirken helt op af byens boligkvarterer.

Kortet viser Vedsted Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Foto 1

Vedsted Kirke: Vedsted kirke er en flot kirke opført i mursten og tækket med naturskifer.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Vedsted Kirkens placering i kanten af Birkelse gør kirken markant fra landevejen vest for Aabybro på kirkens sydøstlige side. Herfra har hele kirkeanlægget stor visuel værdi og en flot placering med byen som baggrund.

Foto 2

Vedsted Kirke – nærområde I: Vedsted Kirke set fra landevejen mod sydøst, hvor den er markant med byen som baggrund.

Vedsted Kirke har en decentral placering i Birkelse der bevirker, at kirken ikke har stor visuel betydning set fra byen. Den visuelle betydning begrænses yderligere af træækken foran kirken.

Foto 3

Vedsted Kirke – nærområde II: Vedsted Kirkes visuelle betydning i det kirkenære bymiljø er væsentligt begrænset af de høje træer foran kirken mod vest.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser har Vedsted Kirke flere steder værdi som orienteringspunkt fra Vedsted Kær mod vest og Kølvring Kær mod syd, hvor det pyramideformede kirkespir skiller sig ud fra byens øvrige tage. Kirkens placering i det flade landskab betyder dog, at omgivelsernes mange læhegn, mindre krat, bebyggelse og lignende let kommer til at sløre eller helt hindre indblikket til kirken.

Foto 4

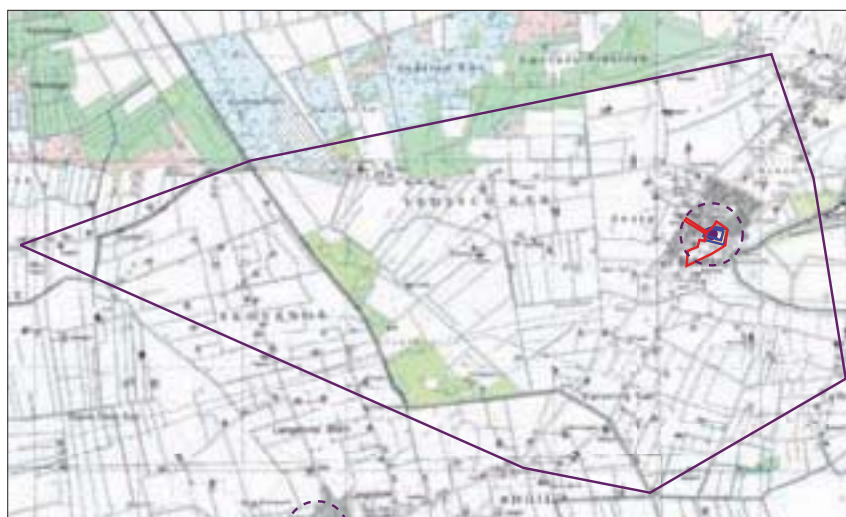
Vedsted Kirke - fjernområde: Fra de fjerne omgivelser er spiret på Vedsted Kirke flere steder synligt, da det skiller sig ud fra byens øvrige tage.

Eksisterende beskyttelse

Omkring Vedsted Kirke er de helt kirkenære arealer omfattet af en Provst Exner-fredning, der skal sikre kirkeomgivelserne mod uhenigtsmæssig bebyggelse og beplantning. Mod nord og vest er disse arealer bebyggede arealer, mens arealerne mod syd og øst henligger som græsarealer. De øvrige arealer i kirkens særlige interesseområde er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Vedsted Kirke har stor visuel betydning set fra landevejen vest for Aabybro og fra nærmiljøet mod syd og øst, hvor kirken ses som et markant element med byen som baggrund. Arealerne mellem kirken og landevejen er ubebyggede, og det anbefales, at disse arealer friholdes for bebyggelse og beplantning, så den visuelle effekt bevares. Det anbefales ligeledes, at rækken af træer langs med kirkegårdens afgrænsning ikke bliver for massiv, så den kommer til at skjule kirken. Fra de fjerne omgivelser har Vedsted Kirke ikke en markant visuel betydning, men kirketårnets synlighed som orienteringspunkt bør bevares ved planlægning af tekniske anlæg og bebyggelse i området.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Vester Hornum Kirke

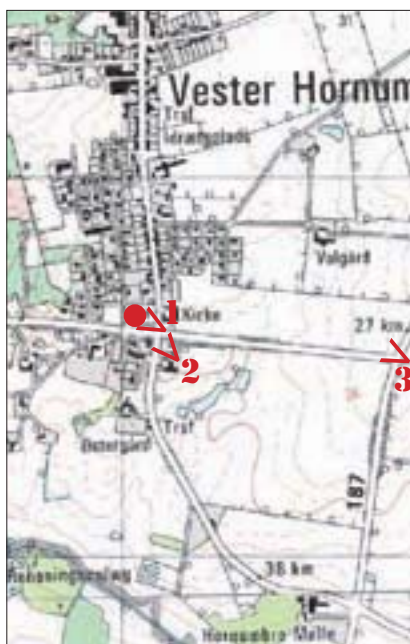
Vesthimmerlands Kommune, Viborg Stift, Vesthimmerlands Provsti, Vester Hornum Sogn

Beliggenhed

Vester Hornum Kirke ligger i byen Vester Hornum i Vesthimmerland. Byen ligger i et morænelandskab på en morænebakke omgivet af ådale mod syd, øst og vest. Kirken er placeret ved det primære vejknudepunkt i Vester Hornum, hvor vejene fra nord, syd, øst og vest mødes. Landskabet omkring byen er meget kuperet og er mod nordvest præget af mindre beplantninger, mens det mod nordøst er præget af læhegn. Syd for byen er landskabet mere åbent.

Kirke og anlæg

Vester Hornum Kirke er oprindeligt en beskeden romansk kirke med kor og skib, der senere er tilføjet et sen-gotisk våbenhus på nordsiden. I 1943 fik kirken tilbygget et tårn mod vest. Kirkens romanske bygninger er opført i granitkvadre med tegltag. Tårnet fremstår hvidpudset med et pyramideformet tegltag. Kirken er omgivet af et velafgrænset kirkegårdsanlæg af beskeden størrelse. Mod nord er kirkegården afskærmet fra et større boligkvarter af en høj, tæt række af thuja. Mod syd og vest afgrænses kirkegården af et lavt stendige, hvorpå der er placeret en lav bøgehæk, og mod øst er der et lidt højere stendige. Kirkegården er præget af en harmonisk afstemt beplantning af beskeden højde.

Kortet viser Vester Hornum Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Vester Hornum Kirke: Vester Hornum Kirke er en romansk kirke, der senere er udbygget. Kirkegårds miljøet har en velafgrænset og intim karakter.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

I kraft af sin placering ved et vejknudepunkt er Vester Hornum Kirke et markant element i det kirkenære byrum. Fra indfaldsvejene ses kirken dog kun fra øst og vest. Kirken er ikke synlig fra byen umiddelbart nord for kirken, men ses stedvist fra nordøst og nordvest, dog uden særlig visuel betydning.

Foto 2

Vester Hornum Kirke - nærområde: Vester Hornum Kirke har en markant placering ved byens vejknudepunkt.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser er Vester Hornum Kirke et tydeligt orienteringspunkt fra syd, øst og vest. Mest markant er kirken fra øst, hvor det åbne landskab sikrer frit indblik til kirken, og fra vest, hvor den lange, lige landevej ligeledes sikrer indblikket til kirken. Fra landskabet nord og nordvest for kirken er kirken ikke synlig for det kuperede terræn, beplantning og boligmasse.

Foto 3

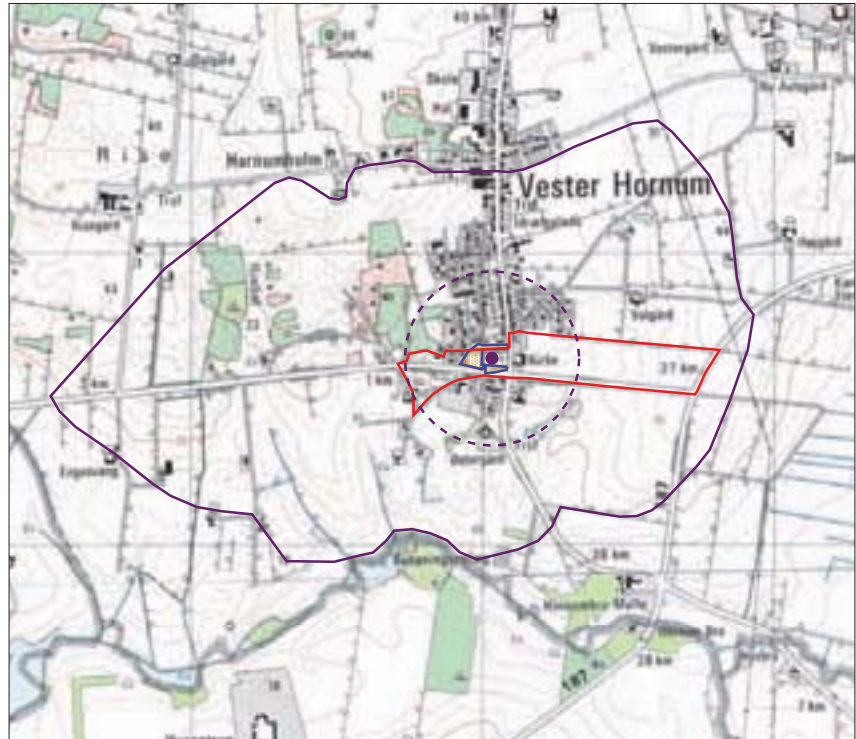
Vester Hornum Kirke - fjernområde: Fra de fjerne omgivelser er Vester Hornum Kirke flere steder markant. Her ses kirken fra øst, hvor det åbne landskab sikrer et flot kig ind til kirken.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne i det særlige interesseområde til Vester Hornum Kirke er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Vester Hornum Kirke ligger markant ved vejknudepunktet i Vester Hornum. Da kirken kun har en lille visuel værdi fra den øvrige del af byen, er det vigtigt at bevare kirkens synlighed i de kirkenære omgivelser. Fra de fjerne omgivelser har kirken især visuel værdi fra øst, hvor det anbefales at friholde en kile langs med indfaldsvejen for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning. Da kirken desuden er et væsentligt orienteringspunkt fra syd og vest, bør der ikke placeres høje bygninger eller tekniske anlæg i nærheden af kirken, der fratager kirken denne funktion.

- Kirke
- ▨ Exnerfredning
- ▭ Nærzone
- - - 300m byggelinie
- ▭ Fjernbeskyttelseszone
- ▭ Fredede områder

Øster Hassing Kirke

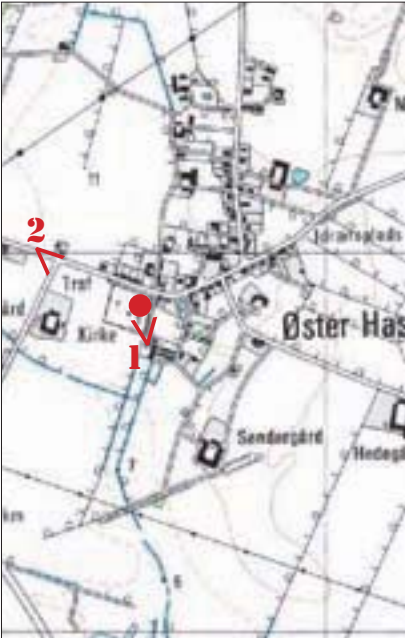
Aalborg Kommune, Aalborg Stift, Sæby Provsti, Øster Hassing Sogn

Beliggenhed

Øster Hassing Kirke er placeret i kanten af landsbyen Øster Hassing, der ligger i det sydøstlige hjørne af Vendsyssel. Øster Hassing ligger på overgangen mellem de lave morænebakker mod nord og vest og det flade, marine forland (litorinaflade) mod syd. Landskabet mod nord og vest er præget af spredt bevoksning med skov og krat, mens landskabet mod syd overvejende er præget af læhegsbeplantning.

Kirke og anlæg

Øster Hassing Kirke er bygget i 1880 og opført i røde mursten med skifertag. Kirken består af kor, skib og et vesttårn med et pyramideformet spir. Kirken blev bygget som afløser for en middelalderlig kirke, der var placeret ca. 1 km vest for landsbyen, hvor den gamle kirkegård stadig ligger omgivet af kampestensdiger. Kirkegården ved Øster Hassing Kirke er et åbent og velafgrænset kirkegårdsmiljø omgivet af stendige. På indersiden af stendiget er der plantet stedsegrønne træer og buske, der på sigt vil lukke kirkegården mere af fra omgivelserne. Dele af kirkegården er indrettet som en lille lund.

Kortet viser Øster Hassing Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Øster Hassing Kirke: Øster Hassing Kirke er en fin kirke opført i røde mursten og tækket med naturskifer. Her ses kirken fra syd.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Øster Hassing Kirke er et visuelt markant element ved indkørsel til byen fra vest og sydvest, hvor kirken har en flot placering i overgangen mellem landsbyen og det åbne land. Fra byen mod nord og øst er kirken i vid udstrækning skjult af boligmassen og har derfor kun visuel betydning for området umiddelbart omkring kirken.

Foto 2

Øster Hassing Kirke - nærområde: Øster Hassing Kirke har fra vest en markant visuel betydning, hvor den ses tydeligt med byen i baggrunden.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Fra de fjerne omgivelser ses Øster Hassing Kirke flere steder tydeligt fra landskabet mod vest og syd. Bebyggelsen lige omkring kirken er lav og bliver i vid udstrækning dækket af træer. Det bevirker, at kirketårnet træder tydeligt frem. Længere væk ses kirketårnets spir flere steder som orienteringspunkt mellem den spredte bebyggelse og beplantning.

Foto 3

Øster Hassing Kirke - fjernområde: Over store afstande opleves kirketårnets pyramideformede spir flere steder som et orienteringspunkt.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne inden for Øster Hassing Kirkes særlige interesseområde er ikke omfattet beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Øster Hassing Kirke har stor visuel betydning for området lige omkring kirken og fra landskabet mod vest og syd. For at bevare kirkens markante fremtræden, anbefales det, at markarealerne umiddelbart vest og syd for kirken helt friholdes for bebyggelse, tekniske anlæg

og enhver form for beplantning, der reducerer kirkens visuelle effekt. Det anbefales ligeledes, at den supplerende kantbeplantning inden for kirkemuren holdes nede i et niveau, der ikke hæmmer indblikket til kirken fra de nære omgivelser. Endelig bør der ikke i nærheden af kirken placeres høje anlæg som f.eks. master, møller, siloer og lignende, der kan tage fokus fra kirketårnets virkning som orienteringspunkt fra lang afstand fra vest og syd.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - - 300m byggelinie
- ▭ Fjernbeskyttelseszone
- ▭ Fredede områder

Aaby Kirke

Jammerbugt Kommune, Aalborg Stift, Aalborg Nordre Provsti, Aaby Sogn

Beliggenhed

Aaby Kirke ligger i den nordøstlige ende af byen Aabybro i det sydvestlige Vendsyssel. Byen er placeret på vestranden af en bakkeø i et sandet morænelandskab, der er omgivet af flade, marine aflejringer (yoldia- og litorinaflader). Bakkeøen skyder kun ca. 10 meter op i terrænet, men landskabets ellers flade karakter giver kirken en relativ høj placering i terrænet. Landskabet nord for kirken er et åbent landbrugslandskab med mange grøfter og kun få læhegn. Til de andre sider er kirken omgivet af udpræget bymiljø.

Kirke og anlæg

Aaby Kirke består af romansk apsis, kor og skib med et sen-gotisk tårn og våbenhus. De romanske bygninger er opført i granitkvadre, mens tårn og våbenhus fremstår med hvidkalkede facader. Kapellet er fra 1600-tallet. Kirkegårdsanlægget omfatter en gammel kirkegård omkring kirken og en nyere kirkegård i umiddelbar tilknytning mod nord men lidt lavere i terræn. Begge kirkegårde er afgrænset af et stendige suppleret med en række træer, der understreger kirkegården som et lukket rum. Den nye kirkegård har karakter af en lund med spredte træer.

Kortet viser Aaby Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Foto 1

Aaby Kirke: Aaby Kirke er en flot kirke, der her ses fra nord fra den nye kirkegård.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses området udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terræformer.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Aaby Kirke har en central visuel placering i det omgivende bymiljø, hvor parkeringspladsen til kirken mod sydvest er helt åben og nærmest fremstår som et kirketorv.

Foto 2

Aaby Kirke – nærområde I: Aaby Kirke har en central placering i byen, hvor parkeringspladsen giver kirken rum til at markere sig.

Øst for kirken er der åbne arealer, hvorfra kirken opleves markant med byen i baggrunden. Fra sydøst er kirkens synlighed reduceret af hegnsbeplantninger. Langs vejen sydøst for kirken er der plantet træer, der på længere sigt vil vokse til og begrænse kirkens synlighed yderligere. Fra vest er kirken et centralt orienteringspunkt fra vejen. Nord for kirken ligger præstegården, der med sin høje beplantning ind mod kirkegården skærmer af for kirken fra nord.

Foto 3

Aaby Kirke – nærområde II: Aaby Kirke markerer sig tydeligt fra øst med de åbne landbrugsarealer mellem kirken og boligområdet og den åbne kantbevoksning langs med kirkemuren.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Aaby Kirke er med sin svagt hævede placering i terrænet synlig fra nord flere steder, hvor det hvide kirketårn flere steder ses som et tydeligt orienteringspunkt over den kirkenære beplantning. Fra de øvrige fjerne omgivelser har kirken kun begrænset eller ingen visuel betydning.

Eksisterende beskyttelse

Arealerne inden for Aaby Kirkes særlige interesseområde er ikke omfattet af særlige beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Aaby Kirke har stor visuel betydning for kirkens nærmiljø. Derfor bør det åbne byrum omkring kirkens parkeringsplads bevares for at understrege kirkens oprindelige funktion som samlingssted. De åbne arealer mellem kirken og det nye boligområde mod øst giver kirken plads til at markere sig i bybilledet. Det anbefales derfor, at arealet friholdes for ny bebyggelse. Fra store afstande ses kirketårnet flere steder tydeligt over trætoppene fra nordlig retning. Det anbefales derfor, at der ikke placeres tekniske anlæg som f.eks. master, skorstene og lignende omkring kirken eller i særlige udkigspunkter, der fratager kirketårnet funktion som orienteringspunkt.

- Kirke
- Exnerfredning
- Nærzone
- - 300m byggelinie
- Fjernbeskyttelseszone
- Fredede områder

Aarestrup Kirke

Rebild Kommune, Aalborg Stift, Støvring Provsti, Aarestrup Sogn

Beliggenhed

Aarestrup Kirke ligger i byen Aarestrup centralt i Himmerland. Aarestrup ligger nordvest for Rold Skov, der fungerer som en markant afgrænsning i landskabsbilledet. Aarestrup er en (polygonal) forteby med kirken centralt placeret. Kirken og landsbyen har en typisk landskabelig beliggenhed i læ på sydsiden af et kuperet morænelandskab. Landskabet omkring byen er åbent, præget af landbrug, storbakket og med mange kulturspor.

Kirke og anlæg

Aarestrup Kirke fremstår markant med romansk apsis, kor og skib og sen-gotiske tilbygninger i form af et tårn i vest og våbenhus på nord-siden. De romanske bygninger er opført i granitkvadre og de sengotiske tilbygninger i munkesten. Kirken er istandsat i henholdsvis 1888 og 1939. Kirkegården er omgivet af et stendige, hvor der mod syd, øst og nord er rækker af gamle træer, der understreger kirkegårdens intime stemning. Udsigten fra kirken er præget af landsbyens bebyggelse. Mod vest er der dog fra kirken direkte overgang og udsigt til det åbne land.

Kortet viser Aarestrup Kirke, markeret med rødt samt fotovinkler.

Foto 1

Aarestrup Kirke: Aarestrup Kirke er en romansk kirke med sengotiske tilbygninger.

Historisk kort fra 1878-1887, der viser gamle strukturer i landskabet. Sammenholdt med det nutidige kort ovenfor ses områdets udvikling. Kortet viser desuden tydeligt det omgivende landskabs terrænerformer.

Kirkens samspil med de nære omgivelser

Aarestrup Kirke ligger midt i landsbyen med en markant visuel betydning for det kirkenære byrum. Kirkeanlæggets store træer fremstår som en karakteristisk grøn enhed med et godt samspil med byens gadekær og grønne omgivelser. Kirken ligger en smule hævet i terrænet, men ikke væsentligt i forhold til den øvrige landsbybebyggelse. Kirkens visuelle effekt på de nære omgivelser er derfor størst i det kirkenære byrum og fra vest, hvor åbne engarealer understreger kirkens fremtoning.

Foto 2

Aarestrup Kirke - nærområde: Aarestrup Kirke er markant i det kirkenære bybillede, hvor kirken har et flot samspil med byens gadekær.

Kirkens samspil med de fjerne omgivelser

Aarestrup Kirke har en markant visuel påvirkning af landskabet omkring landsbyen Aarestrup, selv om landsbyen og kirken har en relativt lav beliggenhed i det kuperede terræn. Fra nord har kirken en flot placering med Rold Skov som baggrund. Fra nord, vest og sydvest ses tårnet og taget af Aarestrup Kirke markant over byens bygninger og bevoksning. Generelt opleves kirken fra de fjerne omgivelser som et væsentligt element i landskabet, der ligger uforstyrret og fri for tekniske anlæg.

Foto 3

Aarestrup Kirke - fjernområde: Aarestrup Kirke har stor visuel betydning for store dele af de fjerne omgivelser. Her ses kirken fra nord med Rold Skov som en flot baggrund, der understreger kirkens synlighed.

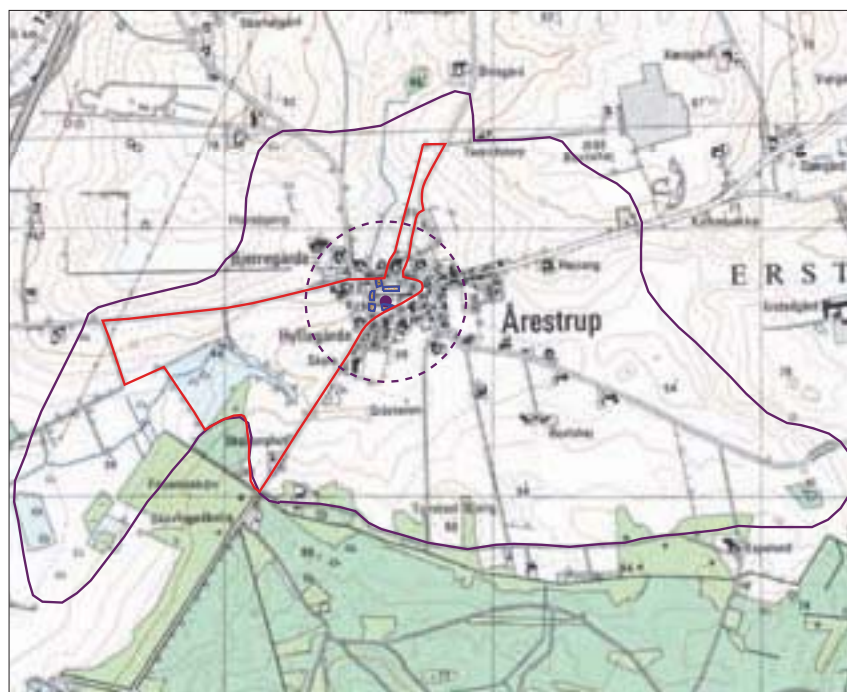
Eksisterende beskyttelse

Arealerne omkring Aarestrup Kirke er omfattet af en Provst Exnerfredning. I landsbyen er gadekæret registreret som en beskyttet sø. Området vest og sydvest for kirken er delvist omfattet af en udpegning som lavbundsområde og økologisk forbindelse. Desuden indeholder området forskellige beskyttede naturtyper som kultureng, natureng, mose og overdrev og er samtidig omfattet af en skovbyggeli-

nie langs med Rold Skov. De øvrige arealer inden for kirkens særlige interesseområde er ikke omfattet af beskyttelsesbestemmelser eller udpegninger, der kan medvirke til at sikre kirkens visuelle effekt fra omgivelserne.

Særlige interesseområder

Aarestrup Kirke har stor betydning som element i landsbyen og spiller godt sammen med de kirkenære grønne arealer og byens gadekær. Dette samspil er af særlig visuel værdi for landsbyen. Det kirkenære byrum bør derfor bevares i dette udtryk i fremtiden. Kirken har i en kile mod vest en stor visuel betydning set fra det åbne land, hvor de åbne arealer understreger kirkens udtryk. Det anbefales, at kirkens markante synlighed fra vejene sikres, ved at denne kile fortsat friholdes for enhver form for yderligere bebyggelse, bevoksning og tekniske anlæg langs med vejen. Fra nord har kirken ligeledes en væsentlig visuel betydning fra distancen. Det anbefales derfor at udsigten til kirken beskyttes imod u hensigtsmæssig beplantning, bebyggelse og tekniske anlæg langs med vejen.

- Kirke
- ▨ Exnerfredning
- ▭ Nærzone
- - - 300m byggelinie
- ▭ Fjernbeskyttelseszone
- ▭ Fredede områder

Vejledning

Intro

Denne vejledning er et redskab til brug ved administration og pleje af kirkernes omgivelser og forhold indeholder tre overordnede emner. I afsnittet "visuelle forhold" beskrives som de visuelle forskelle omkring kirkens monumentale virkning i hhv. nærområdet og fjernområdet. Der peges på særlige værdier og trusler for kirkernes samspil med omgivelserne, og der gives eksempler på særlige forhold, der er vigtige i sikringen af kirkernes visuelle betydning i de nære og fjerne omgivelser. I afsnittet "retningslinier" redegøres kort for, hvilke regler og retningslinier der gælder for kirkerne. Desuden beskrives retningslinierne i Regionplan 2005, der omfatter kirker og deres omgivelser. Afsnittet indeholder også en beskrivelse af særlige frivillige aftaleplaner fra 1980'erne (kirkeaftalerne), der omfatter 49 kirker. Endelig er der en kortfattet erfaringsopsamling på effekten af disse aftaleplaner. I afsnittet "lovgrundlag" redegøres for de regler, der kan have direkte eller indirekte betydning for sikring af kirkers visuelle betydning i de nære omgivelser. Primært redegøres for bestemmelser i planloven og naturbeskyttelsesloven.

Visuelle forhold

Landsbykirkerne har ofte en markant placering og synlighed i landskabet. Afgørende for deres visuelle betydning i det omgivende landskab er deres monumentale virkning og deres landskabsarkitektoniske værdi. Mange kirker har yderligere funktion som orienteringspunkt og kendemærker, når man færdes i landskabet, hvorved kirkerne kan virke identitetsgivende for den pågældende egn. Kirkernes visuelle virkning af omgivelserne opleves ofte meget forskelligt i kirkens hhv. nærområde og fjernområde. Det kan være forskellige kvaliteter ved kirken og dens samspil med omgivelserne, der giver kirken visuel værdi. Kirkens størrelse, udseende og kirkegårdens beplantning har betydning for, hvor markant kirken opleves.

I det følgende beskrives eksempler på de værdier og trusler, der kan påvirke en kirkes visuelle værdi i kirkens nærområde og fjernområde. Det beskrives også, hvordan kirkernes værdi og monumentale virkning kan sikres. Det skal understreges, at kirkens beskyttelseszone i alle spørgsmål er den i regionplanen angivne fjernbeskyttelseszone. Da de nævnte anbefalinger og nærbeskyttelseszoner ikke kan tage hensyn til alle forhold, er det afgørende, at der i enhver sag, der vedrører kirkeomgivelserne, laves en konkret vurdering af sagens visuelle påvirkning af kirken og dens omgivelser.

Nærområde

Værdier

I de nære omgivelser til de gamle landsbykirker findes ofte bevaringsværdige bygninger og anlæg med tilhørende beplantning. Det kan f.eks. være åbne friarealer som grønninger med gadekær, gamle vejforløb, der understreger kirken, og en karakteristiske bystruktur, der har dannet sig omkring kirken. Sådanne karakteristiske sammenhænge med kirken som centralt element er eksempel på kirkenære områder med stor oplevelses- og fortællerværdi af stor visuel betydning, der er vigtige at bevare. Flere steder er landsbykirkerne placeret i overgangen til det åbne land, hvorved kirken ofte opleves visuelt markant set fra landskabet. De steder er det foruden samspillet med landsbyen også samspillet med det åbne land, der har værdi og bør sikres. Andre steder har kirken en meget fritliggende placering i land-

skabet, hvor det netop er kirkens fritliggende og uforstyrrede sammenhæng med omgivelserne, der tilfører kirken stor visuel værdi.

Trusler

I kirkens nærområde er det særligt vigtigt, at udformningen af den nære bebyggelse, vejanlæg, parkeringsarealer, belysning, beplantning samt anvendelsen af ubebyggede arealer sker i overensstemmelse med særlige karaktertræk og sammenhænge, der præger kirken og dens nære omgivelser. Det kan f.eks. være i forhold til særlige arkitektoniske karaktertræk, der giver de kirkenære omgivelser visuel værdi. Særligt uheldigt for oplevelsen af kirken i nærområdet kan være bebyggelse, der er en stilmæssig kontrast til kirken og virker forstyrrende på den visuelle oplevelse af kirken i nærmiljøet. Ligeledes vil store fabrikslignende bygninger som f.eks. korn- og foderstofsiloer eller betonvarefabrikker i kirkernes umiddelbare nærhed virke forringende på kirkens visuelle værdi. Kirker, der ligger frit i landskabet, kan også være udsatte over for bl.a. vindmøller, master, etablering/udvidelse af vejnettet og andre tekniske anlæg. Inden for kirkernes egne arealer kan der imidlertid også forekomme negative påvirkninger af kirkens visuelle betydning i nærområdet. Det kan bl.a. være uheldig beplantning, skæmmende affaldsanlæg eller graverhuse, der stilmæssigt afviger i relation til kirken.

Særlige interesser i nærområdet

Inden for kirkens fjernbeskyttelseszone jf. Regionplan 2005 har kirken stor værdi som element i landskabet og skal sikres efter regionplanens retningslinier. Efterhånden som man kommer tættere på kirken, får den typisk større visuel værdi. Alle kirker er omfattet af en lovmæssig byggelinie i en radius på 300 meter, der medvirker til at beskytte nærzonen mod uhensigtsmæssig bebyggelse. Ofte er der dog behov for at definere en mere præcis beskyttelseszone i kirkens nærområde, der tager udgangspunkt i kirkens visuelle betydning for omgivelserne og særlige steder, hvorfra kirken opleves som et særlig markant element i omgivelserne.

For de 22 kirker registreret i 2006 er der derfor angivet en nærzone, hvor kirken har en særlig værdifuld visuel betydning. Nærzonen afviger ofte i form og omfang fra den generelle byggelinie på 300 meter, da nærzonen netop tager højde for lokale forhold.

For de 49 kirker omfattet af de gamle aftaleplaner definerer konklusionskortet en nærbeskyttelseszone. Dette område er dog for flere kirkers vedkommende ikke tilstrækkeligt til at sikre hensynet til kirkerne set i forhold til de nye og flere landskabelige påvirkninger, der er kommet til i perioden, siden aftalerne blev indgået i begyndelsen af 1980'erne.

Sikring af særlige interesser i nærområdet

Sikringen af kirkens visuelle betydning i nærområdet består i høj grad i at sikre eventuelle åbne arealer omkring kirken og frie indblik til kirken. Mange steder anbefales det, at arealerne helt friholdes for bebyggelse, tekniske anlæg og høj beplantning for at bevare kirkens markante placering i de nære omgivelser. Anbefalingerne kan også være, at den omgivende bebyggelse fastholdes i sin lave karakter, der sikrer indblik til kirken.

I beskrivelsen af de enkelte kirker er der en opsummering af eksisterende beskyttelse, der kan have betydning for sikring af kirkens visuelle værdi i nærzonen. Det kan være eksisterende fredninger (provst Exner-fredning, landskabsfredning og lign.), regionplanudpeget kul-

turmiljø, beskyttede naturområder og andre forhold, der direkte eller indirekte kan have en indvirkning på sikringen af kirkens særlige visuelle værdi.

Det er vigtigt at understrege, at den afgrænsede nærzone knytter sig til særligt værdifulde oplevelser af kirken. Andre dele af kirkens omgivelser kan også have betydning for kirkens visuelle værdi i de nære omgivelser. Derfor må afgrænsningen af nærzonen ikke læses uden sammenhæng til de øvrige omgivelser. Der skal i ethvert spørgsmål omkring kirken og dens omgivelser laves konkret vurdering af sagens indflydelse på kirkens visuelle betydning i omgivelserne/landskabet. I de gamle aftaleplaner er omfanget af nærbeskyttelseszone beskrevet i forhold til nye typer af landskabspåvirkninger. Derfor bør der ud over nærbeskyttelseszonen tages hensyn til de særlige indsigtslinier til kirkerne, der er vist på oversigtskortene.

Fjernområde

Mange kirker opleves mange steder fra det omkringliggende, ofte åbne landskab som et markant og karaktergivende element. Den ydre grænse for en kirkes fjernområde er ofte flydende, men den kan trækkes der, hvor kirken ikke længere er synlig eller af visuel betydning i landskabet. Dermed er landskabets form og karakter meget afgørende for omfanget af de enkelte kirkers fjernområde. I meget flade landskaber kan kirkerne være synlige over meget store afstande, men synligheden kan også være begrænset af f.eks. mange læhegn, bebyggelse og lign., der forringer indblik til kirken. I bakket terræn har kirkerne ofte en højtliggende placering, der gør dem markante i landskabet, men mange bakker, beplantning, bebyggelse og lign. kan ligeledes forringe indblik til kirken. Landskabets karakter bevirker, at kirkerne opleves meget forskelligt i nærområdet og fjernområdet afhængig af det mellemliggende landskab.

Værdier

Landsby- og landkirkerne udmærker sig ofte ved at være de bebyggelsesmæssigt mest betydende elementer i landskabet, men kirkenes placering og udformning spiller en afgørende rolle for, hvordan de opleves. Mange kirker fremhæves ved at være placeret på højdepunkter i landskabet, uanset om det er landsbykirker omgivet af bebyggelse eller fritliggende landkirker. Kirkerne er ligeledes ofte i sig selv markante bygninger, der i størrelse eller udformning markerer sig. Det kan være kirkens farve som kontrast til omgivelserne (f.eks. en hvidkalket kirke i kontrast til de grønne omgivelser) eller kirketårnets høje tagkonstruktion (f.eks. spir eller pyramideformet tag i kontrast til hustage).

Når kirkerne opleves over lang afstand, er det især kirkens markering i forhold til andre landskabselementer og tekniske anlæg, der har betydning for kirkens visuelle værdi.

Trusler

Kirkerne er mange steder markante elementer i landskabet, men mange påvirkninger er medvirkende til at sløre indblikket til kirken eller på anden måde at fjerne fokus fra kirkerne set fra det omgivende landskab. Forskellige faktorer er med til at reducere kirkernes visuelle værdi. Et problem er, at et stigende antal elementer og anlæg i det åbne land konkurrerer om pladserne, og at flere anlæg er meget markante.

Nogle af de elementer, der kan medvirke til at reducere kirkernes visuelle betydning som markante bygningselementer i landskabet, er

siloeer, el-master, vindmøller, større vejanlæg, skovrejsning og større anlæg. Desuden udstykses der mange steder nye bolig- og industriområder, der kan ændre kirkernes visuelle markering i landskabet meget. I den forbindelse har byggestilen og placeringen af bygninger ændret sig radikalt. Der er kommet en tendens til, at stuehuse til landejendomme, nye boligområder, bygninger som kraftvarmeværker eller frysehuse ofte udformes og placeres meget markant.

Fjernbeskyttelseszone

I regionplanen har 70 kirker en udpeget fjernbeskyttelseszone, der er afgrænset ud fra synlighed i landskabet og samspil med det omgivende landskab. Kirkernes visuelle betydning i landskabet skal derfor beskyttes i hele denne fjernbeskyttelseszone.

Sikring af kirkernes visuelle betydning i landskabet

I kirkernes fjernområde består sikring af de enkelte kirkers visuelle effekt og betydning i landskabet især i at sikre særlige indblikskiler til kirken. Det kan bestå i at friholde visse områder/kiler ved planlægningen af tekniske anlæg, byggeri, skovrejsning og lign. I den forbindelse er det vigtigt at tage højde for nye elementers skyggevirksomhed ved placering i indblikslinien til kirken, men også nye elementers negative indvirkning på kirkeomgivelserne ved placering i kirkens bagland. Da mange kirker har værdi og funktion som orienteringspunkt fra de fjerne omgivelser, er det generelt vigtigt, at der i nærheden af kirken ikke placeres høje elementer, der forringer denne funktion.

Retningslinier

De nordjyske kirker er omfattet af forskellige aftale- og regelforhold. Kort beskrevet er de kirker, der ikke er omfattet af dette materiale, kun omfattet af de regler om kirkebeskyttelse, der fremgår af naturbeskyttelsesloven § 19. De kirker, der er med i dette materiale, er optaget i Regionplan 2005 og derfor underlagt dennes gældende retningslinier. Endelig er der for 49 aftalekirker udarbejdet særlige aftaleplaner med udpegning af særlige nærbeskyttelseszoner. For de 22 kirker i dette materiale er der ud over regionplanens retningslinier udarbejdet anbefalinger og prioritering af særlige nærzoner omkring kirkerne.

I det følgende beskrives kort regionplanens retningslinier for kirkernes omgivelser, ligesom tilblivelsen og effekten af de særlige aftaleplaner beskrives.

Regionplanens retningslinier

For alle kirker i det åbne land gælder regionplanens retningslinier: "5.5.6 – Beskyttelse af kirkernes fremtræden", hvoraf det fremgår, at "det i planlægningen og administrationen skal sikres, at hensynet til kirkernes fremtræden varetages". (300 meterzone – se afsnit om lovgrundlag)

For de 70 kirker i Regionplan 05 gælder yderligere ifølge retningslinierne:

"5.4.7 – Udpegning af beskyttelseszoner omkring kirker", at der "inden for nær- og fjernbeskyttelseszonen omkring kirkerne ikke kan opføres bygninger, tekniske anlæg m.v., medmindre det er sikret, at hensynet til kirkernes betydning som monumenter i landskabet og (lands-) bymiljøet ikke herved tilsidesættes".

Vurderingen, af om hensynet til kirkernes betydning som monument i

landskabet og (lands-) bymiljøet ikke er tilsidesat, bør ses meget restriktivt inden for kirkens nærzone. Afstanden til kirken kan have afgørende betydning for, om et givent element/anlæg opleves som en visuel forringelse af kirkens betydning i landskabet. Uden for kirkens nærzone, men inden for dens fjernbeskyttelseszone, bør hensynet til kirken vurderes i forhold til, om den ønskede aktivitet har en negativ visuel (fjern)påvirkning af kirkernes fremtræden i landskabet. Det gælder f.eks. ved vurderingen af større og høje anlæg/elementer som siloer, vindmøller, master og skovrejsning. Inden for nærzonen bør vurderingen desuden omfatte aktiviteter som bl.a. almindeligt byggeri, skiltning, vejbelysning, anden anvendelse af omkringliggende arealer mv.

De gamle aftaleplaners tilblivelse

I perioden 1981-82 blev der (af amtet/konsulent) udarbejdet 49 aftaleplaner om sikring af et bredt udsnit af nordjyske kirkers omgivelser. Aftalerne blev indgået mellem og udført i samarbejde med de berørte menighedsråd, provstiudvalg, stiftsøvrighed, fredningsnævn, kommunalbestyrelse/byråd og amtets udvalg for Teknik og Miljø. Kriterierne for valget af kirker var bl.a., at der skulle være kirker fra alle kommuner samt at kirkerne var placeret i forskellige landskabstyper. Desuden skulle kirkernes forskellige udformning afspejle et bredt udsnit af kirker fra forskellige tidsperioder. Der er således repræsenteret kirker i markante landskaber, f.eks. Tise og Vennebjerg kirker, stationsbykirker som Støvring Kirke og mere diskret placerede bykirker som Stenum og Lendum kirker. Kirkerne betragtes i denne sammenhæng som ligeværdige, og de er udvalgt for at repræsentere bredden inden for de nordjyske kirker. De indgåede aftaleplaner er frivillige høringsaftaler. Dette betyder i praksis, at den kompetente myndighed, der f.eks. ønsker at godkende et projekt inden for det afgrænsede interesseområde omkring en aftalekirke, skal høre de øvrige parter, inden der kan gives tilladelse – også selvom der ikke er nogen lovbestemt udtaleret.

I forbindelse med regionplanrevisionen i 2001 blev aftaleplanerne optaget og sikret i regionplanen ved en konkret udpegning af kirkebeskyttelseszoner. De gamle aftalekirkers fjernområder blev ved optagelsen i regionplanen justeret og i mange tilfælde forstørret. Det kan begrundes i, at de dominerende elementer i landskabet, f.eks. vindmøller, siden 1980'erne er blevet flere og større. De oprindelige 49 kirkeaftaler er i regionplanen blevet suppleret med yderligere 6 kirker i 2001 og siden i 2005 med yderligere 15 kirker, der i regionplanen ligeledes har fået udpeget fjernbeskyttelseszoner.

Aftaleplanernes effekt

Aftalerne har nu været gældende i over 20 år, hvilket giver anledning til at evaluere på effekten af dem og opsamle erfaringerne.

Generelt kan det konstateres, at aftaleplanerne har været en fordel for sikring af kirkernes omgivelser og et vigtigt redskab i planlægningen. Aftalerne er i mange tilfælde blevet brugt, men med tiden er de gledet lidt i baggrunden. Det er muligvis en følge af, at der kommer nye personer til i de forskellige forvaltningsorganer, som ikke har kendskab til aftalerne. En anden grund kan være, at aftaleplanerne ikke ligger i en form, der let lader sig kombinere med moderne digitale registrerings- og analyseredskaber.

Aftaleplanerne er som udgangspunkt vejledende og er ikke udformet som facitlister. Dette har vist sig at være en stor fordel, idet de har fungeret som en ramme, hvorunder enkeltsager har kunnet vurde-

res og drøftes. Dette har bevirket planernes vedvarende aktualitet. Bygge- og anlægsaktiviteten er imidlertid både i byen og i det åbne land blevet væsentligt intensiveret i de sidste 20 år, og de nye store anlæg er blevet langt mere påtrængende. På den baggrund er aftaleplanerne ikke længere lige aktuelle på alle punkter. F.eks. er aftaleplanernes nærområder meget små, og de kan ikke tilstrækkeligt sikre hensynet til kirkerne, når de påvirkes af store anlæg. Derfor er regionplanens fjernbeskyttelseszoner vigtige som et supplement til de gamle aftaler.

På tidspunktet, hvor aftalerne blev indgået, var det hensigten, at indholdet i de indgåede aftaler på sigt skulle indarbejdes eller afløses af lokalplaner. Aftaleplanerne har i nogle tilfælde dannet grundlag for helhedsplaner eller udarbejdelse af kommune- eller lokalplaner. Aftaleplanerne har dog været anvendt meget forskelligt. I begyndelsen blev de anvendt mere indgående, men med tiden er der fra kommune til kommune udviklet sig forskellige praksis. Der har dog været høringer og sager af større eller mindre betydning ved langt de fleste kirker med aftaleplaner. Ved enkelte kirker har aftalerne ikke været i brug.

Effekten af aftalerne har ofte været, at planlægningsmæssige forhold er blevet grundigere bearbejdet. Aftaleplanerne har således spillet en vigtig rolle i forbindelse med at undgå opførelse af anlæg med en (vurderet) negativ visuel påvirkning af de pågældende kirker og deres betydning i omgivelserne. Der er kun få eksempler på, at aftalerne har bevirket, at der er sket forbedringer af situationen fra før aftalerne blev indgået. Aftalerne udgør sammen med regionplanen, kommune- og lokalplanerne, fredninger og generelle beskyttelsesbestemmelser et godt grundlag for beskyttelse og sikring af kirkernes nære omgivelser.

Lovgrundlag

Kirkerne i det åbne land og deres nære omgivelser er som udgangspunkt beskyttet af naturbeskyttelseslovens byggelinie (300 meters zone) og regionplanens retningslinier. Dertil kommer de aftaleplaner, som visse kirker er omfattet af. Andre lovbestemte redskaber og regler kan imidlertid også direkte eller indirekte være medvirkende til at sikre kirkerne og deres omgivelser.

I det følgende beskrives lovgivningsmæssige muligheder for at sikre de kirkenære omgivelser, der kan suppleres med frivillige aftaler som f.eks. aftaleplanerne fra 1980'erne. Der er taget udgangspunkt i retsvirkninger for de kirkelige myndigheder, kommunalbestyrelser, amtsråd og fredningsnævn.

Kirkers vedligeholdelse og de kirkelige myndigheder

Det er menighedsrådet, der har ansvaret for vedligeholdelsen og det daglige tilsyn af kirkebygninger og kirkegårde (bekendtgørelse af lov om folkekirkens kirker og kirkegårde – LBK nr. 454, 1992). Kirkeministeren kan bestemme, at særlige bevaringsværdige kirker henlægges et særligt tilsyn, der ud over kirken som bygningsmindesmærke også omfatter de kirkenære omgivelser. Tilsynet vurderes ud fra arkitektoniske og arkæologiske interesser.

I alle typer sager, der vedrører de kirkenære omgivelser, har menighedsrådet mulighed for at komme med indsigelser til den aktuelle forvaltningsmyndighed i verserende sager. I afgjorte sager kan menighedsrådet indgive klage til Naturklagenævnet. Der ud over har menighedsrådet ikke indflydelse på sikring af de kirkenære omgivelser.

Planlægning af kirkers nære omgivelser

Med udgangspunkt i planloven (pt.lovbekendtgørelse af lov om planlægning - LBK nr. 883, 2004) har amtsråd og kommunalbestyrelser mulighed for at prioritere anvendelsen af bl.a. de kirkenære omgivelser. I regionplanerne, som amtsrådene har udarbejdet for det åbne land jf. planloven § 6, prioriteres anvendelsen af det åbne lands arealer, og der opsættes målsætninger for områdernes udvikling. Denne regionale planlægning er rammen for den videre kommunale og lokale planlægning, der er væsentlig i sikringen af de kirkenære omgivelser. Regionplanen har desuden betydning for konkret sagsbehandling i landzonen. Fra 2007 ændres planlægningsstrukturen således, at rammerne for den kommunale og lokale planlægning bliver landsplandirektiver, regionale udviklingsplaner, vandplaner, Natura 2000-planer og råstofplaner. Amternes regionplaner skal integreres/implementeres i de nye kommuners kommuneplaner. Kommuneplanerne bliver således væsentligt udvidet, idet de kommer til at indeholde retningslinier for en række nye områder, herunder landskabsområdet.

Af særlig planlægningsmæssig betydning for sikring af de kirkenære omgivelser er kommunalbestyrelsens mulighed for at udarbejde lokalplaner i landzonen jf. planloven § 15, stk. 4. I lokalplanen kan der fastsættes særlige retningslinier for et afgrænset område, der tilside-sætter planlovens § 35. Det giver mulighed for at sikre særlige kirkeomgivelser og bevaringsværdige områder mod udstykning, ny bebyggelse og anden uhensigtsmæssig ændret anvendelse af eksisterende bygninger eller ubebyggede arealer. Lokalplanen kan samtidig indeholde bestemmelser om bl.a. bevaring af særlige bygninger, udformning af ny beplantning eller bevaring af eksisterende beplantningsforhold og lignende. Undtagelsen for denne regel er arealer i landzonen, der er udlagt til landbrugsmæssige formål. På disse arealer kan lokalplanen ikke indeholde bestemmelser om ejendommens størrelse, bygningernes beliggenhed i terrænet, anvendelse af bygninger samt udformning, anvendelse og vedligeholdelse af ubebyggede arealer. Det omfatter bl.a. terrænregulering, hegnsforhold og beplantningsforhold, jf. planloven § 15, stk. 5. Reguleringen i anvendelsen af disse landbrugsarealer må primært ske gennem administration af landzonebestemmelserne og bestemmelserne i Naturbeskyttelsesloven, der er beskrevet nedenfor.

Landzonelokalplaner er et væsentligt redskab i sikringen af de kirkenære omgivelser. Deres anvendelse bør ske på baggrund af forudgående vurderinger af karakteristiske forhold i det pågældende område. For at sikre en helhed i den langsigtede områdeplanlægning anbefales det, at en landzonelokalplan tager stilling til hele landsbymiljøer frem for kun snævert afgrænsede områder.

Enkeltsagsbehandling i kirkernes nære omgivelser

Enkeltsager skal som udgangspunkt afgøres i lyset af formålet med den lov, der er afgørelsens hjemmelsgrundlag. Nedenfor er beskrevet forhold i hhv. planloven og naturbeskyttelsesloven, der kan have direkte eller indirekte betydning for sikring af kirkernes visuelle værdi i landskabet.

Landzonetilladelse

Planloven har til formål bl.a. at sikre værdifulde bymiljøer og landskaber jf. planloven § 1. Sager, der afgøres med hjemmel i denne lov, skal derfor afgøres i lyset af, hvordan kirkers visuelle effekt påvirkes, hvis de er værdifulde for nærområdet.

Som landzonemyndighed er det Kommunalbestyrelsen, der træffer

afgørelse i sager, der vedrører udstykning, opførelse af ny bebyggelse samt ændret anvendelse af eksisterende bygninger og ubebyggede arealer jf. planloven § 35. Foreligger der ikke en lokalplan kan ændringen afhængig af karakter og omfang være omfattet af lokalplanpligt jf. Planloven § 13 eller ændringen kan være VVM-pligtig jf. Planloven § 6 c. Det betyder, at der først kan træffes afgørelse i disse sager efter mere omfattende forudgående undersøgelser, hvori der kan, men ikke skal tages hensyn til de kirkenære omgivelser. I sager, der ikke er omfattet af disse bestemmelser, afgøres sagen på baggrund af de planlægningsmæssige rammer for området og anden gældende lovgivning. Der kan i disse sager tidligst træffes afgørelse, når naboer til den omhandlede ejendom er blevet orienteret om ansøgningen. I denne periode har berørte parter mulighed for at komme med indsigelser i sagen, herunder indsigelser om bevarelse af de kirkenære omgivelser. Kommunalbestyrelsens afgørelser kan påklages til Naturklagenævnet jf. Planloven § 58.

Undtaget for krav om tilladelse efter Planloven § 35 er bl.a. byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for land- og skovbrugsejendomme. I disse sager, skal der blot gives tilladelse til den valgte placering af byggeriet. Placeringen er dermed eneste mulighed for at tage hensyn til de kirkenære omgivelser.

Generel naturbeskyttelse

Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse - LBK nr. 884, 2004) kan indirekte have afgørende betydning for sikring af de kirkenære omgivelser. Naturbeskyttelsesloven har bl.a. til formål at sikre en helhedsorienteret forvaltning af det åbne land, hvor samfundsudvikling og beskyttelse af natur- og landskabslementer forenes. I sikringen af de kirkenære omgivelser kan især Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser i lovens kap. 2 have betydning. De giver et generelt forbud mod at ændre tilstanden af visse typer arealer, der kan findes i de kirkenære omgivelser. Ved at arealerne er beskyttet mod ændringer, vil de ofte medvirke til at sikre indblik til kirken og evt. kirkens åbne beliggenhed.

Primært er de kirkenære omgivelser beskyttet af en byggelinie, der betyder, at der i en afstand på 300 m fra kirken ikke må opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m jf. Naturbeskyttelsesloven § 19. Denne regel gælder dog ikke, hvis kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele dens beskyttelseszonen.

Er de kirkenære omgivelser naturtyper, der er omfattet af Naturbeskyttelsesloven § 3, er disse beskyttet mod enhver form for ændring af tilstanden. Omfattet af denne regel er søer over 100 m² samt heder, moser, enge, overdrev og lignende, der alene eller i sammenhæng udgør mere en 2.500 m². Der kan derfor ikke gives tilladelse til nogen form for udstykning, byggeri, beplantning eller andet på disse kirkenære arealer.

Omkring søer med en vandoverflade på mindst 3 ha eller langs vandløb med en registreret beskyttelseslinie må der i en afstand af 150 m ikke placeres bebyggelse, campingvogne, foretages beplantning eller ændringer i terrænet jf. naturbeskyttelsesloven § 16. Undtaget fra denne regel er bl.a. gentilplantning af skov, haveanlæg samt driftsbygninger, der er nødvendige for landbrugs- og fiskerierhvervet.

Langs skove gælder inden for en afstand på 300 m de restriktioner jf. Naturbeskyttelsesloven § 17. Langs private skove med et sammenhængende areal mindre end 20 ha er der ikke nogen byggelinie. Und-

taget fra bestemmelsen er bl.a. haveanlæg samt driftsbygninger, der er nødvendige for landbrugs- og fiskerierhvervet.

Inden for en afstand på 100 m til et fortidsminde, der er omfattet af Museumsloven (LOV nr. 473, 2001), må der ikke foretages ændringer i arealets tilstand jf. Naturbeskyttelsesloven § 18. Undtaget fra denne regel er bl.a. landbrugsmæssig drift bortset fra beplantning samt gentilplantning af skovarealer, der ligger uden for det areal, der er beskyttet af Museumsloven.

De generelle beskyttelsesbestemmelser i Naturbeskyttelsesloven administreres af amtsrådet indtil 31.12.06, der kun i særlige tilfælde kan give dispensation fra reglerne jf. Naturbeskyttelsesloven § 65. Kommunalbestyrelsen må som udgangspunkt ikke give landzonetilladelse til et projekt efter Planloven § 35, der er i modstrid med de generelle beskyttelsesbestemmelser. Fra 2007 overgår Amtsrådets kompetencer på dette område til kommunalbestyrelsen. Selv om bestemmelserne ikke direkte er tilknyttet kirkernes omgivelser, kan bestemmelserne indirekte have betydning og medvirke til at sikre kirkeomgivelserne i en åben karakter. Kirkeomgivelserne kan dog ikke indgå som argument i sagsbehandlingen.

Hvis de kirkenære omgivelser er omfattet af reglerne om internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000) i Naturbeskyttelsesloven kap. 2 a, skal en række påtænkte aktiviteter anmeldes og evt. konsekvensvurderes af amtsrådet, fra 01.01.07 kommunalbestyrelsen før de igangsættes jf. Naturbeskyttelsesloven § 19 b. De aktiviteter, der skal anmeldes, er bl.a. tilplantning med skov, ændring af tilstanden af naturtyper, der ikke opfylder størrelseskravet i § 3, opdyrkning af vedvarende græsarealer, etablering af anlæg nødvendige for erhvervet mv. Vurderingen af de anmeldte aktiviteter skal tage udgangspunkt i bevaringen af de naturtyper eller arter, som området er udpeget for. Indirekte kan administrationen af disse bestemmelser derfor have betydning for sikring af de kirkenære omgivelser ved at tilgodese naturtypers bevaring, men kirkeomgivelserne kan ikke indgå i som argument i sagsbehandlingen.

Fredning

Omkring flere af landets kirker er der i midten af 1900-tallet lavet fredninger af meget kirkenære arealer, Provst Exnerfredninger. Disse fredninger har medvirket til at forhindre bebyggelse, udsigtsødelæggende beplantning, opsætning af master mv. omkring kirkerne. Provst Exnerfredningerne er imidlertid så relativt små arealmæssigt, at de i lyset af samfundsudviklingen ofte er utilstrækkelige til at sikre kirkernes visuelle effekt i de kirkenære omgivelser.

I de tilfælde, hvor der ikke allerede findes en fredning, eller hvor en eksisterende fredning ikke er tilstrækkelig til sikring af de kirkenære omgivelser, eller hvor en lokalplan ikke er tilstrækkelig, kan fredningsbestemmelserne i Naturbeskyttelseslovens kap. 6 anvendes. Fredningsnævnet træffer beslutning om gennemførelse af en fredning jf. Naturbeskyttelsesloven § 33. En fredningssag kan rejses af Miljøministeren, amtsrådet, kommunalbestyrelsen eller Danmarks Naturfredningsforening. Formålet med en fredning kan være at bevare en eksisterende tilstand af et område eller at tilvejebringe en bestemt tilstand, der herefter skal bevares. For de kirkenære omgivelser betyder det, at der med en områdefredning kan skabes et retsgrundlag for at bevare den eksisterende tilstand eller gennemføre væsentlige ændringer i arealernes tilstand for at beskytte eller genskabe væsentlige kirkenære omgivelser. Der skal betales erstatning til ejere og brugere

af de af fredningen omfattede ejendomme for det tab, de lider som konsekvens af fredningen jf. naturbeskyttelsesloven § 39.

Pleje af kirkernes nære omgivelser

Kirkenære omgivelser med betydning for sikring af kirkernes visuelle effekt i nærområdet er i flere tilfælde landbrugs- eller naturarealer i det åbne land. For at bevare kirkernes betydning i landskabet er det ofte af betydning at opretholde disse arealer som naturarealer eller omdriftsarealer.

Pleje og vedligeholdelse af kirkernes nære omgivelser påhviler den respektive ejer at forestå. For naturarealer, der optimalt plejes ved ekstensiv drift, f.eks. enge, moser, overdrev osv., er det oplagt at sikre driftsaftaler, der tilgodeser dette plejebenhov. Bl.a. er der med udgangspunkt i landdistriktsstøtteleven (lov om støtte til landdistrikterne – LBK nr. 728, 2004) og bekendtgørelse om tilskud til miljøvenligt jordbrug (BEK nr. 140, 2005) flere muligheder for at indgå aftaler om ekstensiv drift af landbrugsarealer og arealer, der er omfattet af beskyttelsesbestemmelserne i naturbeskyttelsesloven § 3.

I tilfælde, hvor der på landbrugsarealer ikke er gennemført fredninger eller indgået tilskudsaf-taler om drift, kan der indgås frivillige aftaler mellem den offentlige forvaltningsmyndighed og lodsejeren om anvendelsen og/eller drift af arealerne.

Øvrig lovgivning

I gennemgangen af lovgrundlaget til sikring af de kirkenære omgivelser er der lagt vægt på den lovgivning, der regulerer områdeforvaltning i det åbne land. Andre love kan have en perifer indflydelse på områderne, men de er ikke vurderet væsentlige i denne sammenhæng.

